

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ГРЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ
КАФЕДРА ГРЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ**

До захисту допустити:
В.о. завідувача кафедри
_____Юлія ЛАБЕЦЬКА
«__» _____ 20__р.

**«ПЕРЕКЛАД МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ
НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ: ЛІНГВО-ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Філологія. Переклад
(новогрецька)»
Афоніної Альони Олександрівни
Науковий керівник:
Новицька Оксана Анатоліївна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри грецької
філології та перекладу
Рецензент:
Сніговська Оксана Володимирівна
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри міжнародних
відносин, завідувач підсекції
новогрецької мови
Одеського національного
університету ім. І.І. Мечникова

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
«_____» 20__ р. Маріуполь – 20__

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ.....	7
1.1. Функціонально-стильові параметри медичної термінології.....	7
1.2. Словотвірні характеристики медичних термінів сучасної новогрецької мови.....	17
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНИХ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ВІДПОВІДНИКІВ ПРИ ВІДТВОРЕННІ НОВОГРЕЦЬКИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ.....	34
2.1. Специфіка спеціалізованого перекладу медичних термінів з новогрецької мови на українську мову.....	34
2.2. Перекладацькі трансформації, основні засоби перекладу медичних термінів	46
2.3. Труднощі при перекладі медичних термінів з новогрецької мови на українську мову.....	59
Висновки до розділу 2.....	66
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Дане дослідження присвячено вивченню засобів перекладу медичних термінів з новогрецької мови на українську мову.

Швидкий розвиток міжнародного співробітництва в усіх сферах діяльності є невід'ємною рисою нашого часу. Медицина, яка тісно контактує з іншими галузями науки, постійно вдосконалюється та розвивається, накопичуючи досвід минулого та досягнення сьогодення. Зростаюча міжнародна мобільність у медицині та фармацевтиці вимагає спільних зусиль науковців із різних країн на благо здоров'я людей у всьому світі, а тому, потреба в якісних медичних перекладах зростає щодня. У поєднанні з безперервним зростанням термінологічного шару лексики виникає потреба у його глибшому лінгвістичному осмисленні для забезпечення високоякісного науково-технічного перекладу.

Дослідження в галузі перекладу медичної термінології мають особливе теоретичне і практичне значення в час бурхливого розвитку науки і техніки. Проблема якості медичного перекладу на сьогодні є однією з найактуальніших, оскільки виконання кваліфікованого перекладу вимагає не лише лінгвістичних, але й дисциплінарних, навіть медичних знань від фахівця, що його виконує. Таких фахівців небагато, тоді як потреба у них постійно зростає.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що проблема перекладу медичних термінів є недостатньо дослідженою галузю, хоча й затребуваною сферою у зв'язку з бурхливим розвитком медицини, її проникненням у педагогіку, соціологію та інші науки та сфери діяльності. Також досліджувана проблема перекладу медичної термінології з новогрецької мови на українську досі не отримала повного та всебічного висвітлення у науковій літературі. Крім того, створення адекватного медичного перекладу є найважливішим завданням через те, що сучасна

медицина виходить на новий, міжнародний рівень, і сприяє обміну професійним досвідом серед фахівців з різних країн.

Отже, вивчення медичної терміносистеми в аспекті перекладу є одним із актуальних напрямків сучасної лінгвістики та перекладознавства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана згідно з програмою комплексної наукової теми кафедри грецької філології та перекладу Маріупольського державного університету «Грецький лінгвокультурний простір» (Державний реєстраційний номер 0116U000050).

Об'єкт дослідження – медична термінологія новогрецької мови на матеріалі медичних інструкцій.

Предмет дослідження – лінгво-перекладацькі особливості медичної термінології з новогрецької мови на українську.

Мета дослідження – здійснити лінгво-перекладацький аналіз медичних новогрецьких інструкцій українською мовою.

Реалізація мети передбачає послідовне вирішення комплексу таких **завдань**:

1. Дослідити поняття термін та медичний термін;
2. Проаналізувати засоби словотворення новогрецьких медичних термінів;
3. Виявити головні особливості та проблеми перекладу медичної термінології;
4. Описати засоби перекладу новогрецьких медичних термінів;

Для вирішення поставлених завдань потрібне комплексне застосування таких **методів** як: теоретичний аналіз лінгвістичної літератури, науково-дослідних праць та публікацій, метод часткової вибірки, метод лексичного, семантичного і морфологічного аналізу, описовий метод, метод компонентного аналізу. Було також використано порівняльний аналіз термінів у новогрецьких та українських медичних текстах; аналіз словникових дефініцій для виявлення мовних одиниць, що використовуються в термінологічному значенні медичної галузі; словотвірний та компонентний

аналіз, який сприяв розкриттю структурної будови медичних термінів; та кількісний аналіз, тобто підрахунок кількості термінів.

Теоретичною базою дослідження послужили праці вітчизняних вчених, серед яких В.В. Виноградов, Л.С. Бархударов, Б.М. Волін, Д.М. Ушаков, О.А. Івін, М.А. Жовтобрюх, І.С. Квітко, М.І. Мостовий, А.А. Москаленко, В.Д. Табанакова, Л.О. Симоненко, О.Д. Пономарів, Л.М. Овчаренко, Я.Й. Рецкер, О.О. Селіванова, Л.К. Латишев, В.В. Левицька, А.М. Фітерман, О.Д. Швейцер, В.М. Комісаров, Г.Л. Вознюк, Д.С. Лотте, В.М. Лейчик, С.Д. Шелов, І.В. Арнольд, П.О. Флоренський, В.Д. Табанакова, І.М. Кочан, М.І. Барсукова, І.П. Бондаренко, Р.К. Міньяр-Білоручева, О.В. Суперанська, С.В. Грінев-Гріневич, М.П. Бажан, Г.О. Введенський, А.А. Реформатський та інші; серед іноземних праці М. Рапті, А. Раллі, Г. Ксидопулоса, П. Папавасилиу, А. Анастасіаді-Сімеоніді, К. Г. Шютца, Л.-С. Мерсьє, В. Уэвелл, О. Вюстер та інші.

Матеріалом дослідження слугували інструкції до лікарських препаратів «Нурофен», «Кардура», «Норваск», «Занедіп», «Конкор», «Елліпта», «Панадол», «Везомні», «Мібезет»; наукова праця (Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ) грецьких вчених (А. Раллі, Г. Ксидопулоса, В. Теодору).

Наукова новизна роботи полягає в тому, що у дослідженні всесторонньо досліджено поняття термін та медичний термін; проаналізовано засоби словотворення новогрецьких медичних термінів; виявлено головні особливості та проблеми перекладу медичної термінології; описано засоби перекладу новогрецьких медичних термінів; визначено шляхи й способи зміни і появи нових термінів, адекватність перекладу термінологічних одиниць; складено новогрецько-український глосарій медичних термінів тощо.

Практичне значення отриманих результатів даної роботи полягає в тому, що було укладено новогрецько-український глосарій медичних термінів, який може представляти інтерес для перекладачів, які працюють у сфері медичного перекладу. Його результати доповнюють наукові знання про специфіку перекладу медичних термінів та головні засоби перекладу медичної

термінології. Матеріали кваліфікаційної роботи можуть бути використано у подальших студіях з перекладознавства та лінгвістики, а також для написання лекційних курсів чи створення відповідних науково-дослідних або навчальних програм.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідались під час Декади студентської науки (Маріуполь, 2021), Міжнародної наукової інтернет конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (Переяславль, 2021), Круглого столу «Актуальні питання грецької філології та перекладу» (Маріуполь, 2021).

Кваліфікаційну роботу обговорено та рекомендовано до захисту на засіданні кафедри грецької філології та перекладу Маріупольського державного університету.

Публікації. За матеріалами кваліфікаційної роботи опубліковано 3 тези у наукових виданнях.

Структура та обсяг дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох основних розділів, висновків, списку використаних джерел (71 найменування) та додатків. Загальний обсяг роботи – 94 сторінки, основного тексту – 77.

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ

1.1. Функціонально-стильові параметри медичної термінології

Поняття «термінологія» «термін» є фундаментальними в будь-якій науковій галузі знання; термін по суті забезпечує точність, ясність і розуміння конкретної наукової думки. Незважаючи на те важливе місце, яке посідають терміни у науковій системі знань, і незважаючи на значний обсяг досліджень природи термінів, єдиної думки щодо деяких основних аспектів досі немає. Наприклад, до сих пір не існує загальноприйнятого визначення терміну, ведеться безліч дискусій щодо вимог та його граматичних властивостей, не з'ясовано питання про місце термінології в кожній мові [32, с.42].

До середини ХХ століття ні лінгвісти, ні інші гуманітарні науки не приділяли належної уваги термінології. Саме через швидке поширення знань та науково-технічного розвитку у 18-19 ст., потреба у створенні теорії термінології у всіх галузях, особливо в наукових, стала необхідною та першочерговою. І тому тільки після 1950 року вчені почали займатися цим питанням. Таким чином, незважаючи на те, що галузь термінологія не є новою областю досліджень, вона лише кілька десятиліть тому придбала систематичну та ретельну документацію своїх правил, основ та методології, а лише кілька років тому назад, набула справжнього наукового підходу.

Поняття «термінологія» було вперше згадано у 1786 році німецьким філософом Крістіаном Готфрідом Шютцем, як «сукупність термінів та понять, які дозволяють дати визначення філософській теорії» [63, с.117]. Після цього, французький вчений Себастьян Мерсьє висловив у своїх працях, що термінологія – це зловживання витонченими і певною мірою незрозумілими термінами з боку неосвічених людей. Але перше суттєве визначення, було висунуто англійським науковцем Вільямом Уэвеллом у 1837 році, який визначив термінологію, як «систему термінів, які використовуються для опису

об'єктів природознавства» [66, с.362]. У 1864 році французький філософ Ерік Бульє у своїй роботі «Dictionnaire des sciences, des letters et des arts» зазначає, що термінологія – це сукупність технічних термінів науки або мистецтва, які вони висловлюють, а пізніше, дає таке значення, як набір термінів, що належать до певної галузі. У 1845 року французький лексикограф Луї Ніколя Бешерель говорить, що термінологія – це наука про технічні терміни чи ідеї, які вони висловлюють. Німецький термінознавець Ойген Вюстер у своїй докторській дисертації у 1930, висунув аргументи на користь систематичної та методичної роботи в галузі термінології, та паралельно з цим, він визначив ряд принципів термінології, і підкреслив основні моменти методології для розробки термінологічних даних. Саме тому його і вважають основоположником теоретизації термінології.

Незважаючи на велику кількість термінологічних досліджень, однією з найважливіших сучасних проблем розуміння та вивчення терміна як лінгвістичної категорії є його визначення. За весь час дослідження такого поняття як термін, він зібрав значну кількість визначень. О. В. Суперанська, зокрема, пояснює існування різного тлумачення концепції «термін» тим, що «у дослідників з різних галузей наук він асоціюється зі своїми особливими поняттями та уявленнями, має неоднаковий зміст і по-своєму визначається» [51, с.11].

В цілому, визначення поняття «термін» дав російський лінгвіст В. В. Виноградов, який зазначив, що «слово стає науковим терміном, якщо воно є засобом логічного визначення» [12, с.12]. Але є очевидним, що неможливо сформулювати вичерпний огляд усіх визначень терміну, тому доцільно обмежитися найважливішими.

У своїй історичній еволюції поняття «термін» трактувалося як:

- «слово, яке є назвою чітко визначеного поняття» [56, с.178];
- «слово, яке виражає суворо певне філософське, наукове, технічне і т.д. поняття» [61, с.97];

«слово чи словосполучення, яке висловлює поняття певної галузі науки, техніки, мистецтва, життя і т. д.» (57, с.14);

- «слово чи словосполучення спеціальної (наукової, технічної і т.д.) мови, яке створено (отримано чи запозичене) для точного вираження конкретних понять і позначень конкретних предметів» [49, с.95];

- «спеціально культивоване слово, штучно винайдене або запозичене з природної мови» [51, с.74];

- «слово чи словосполучення, що є точною назвою спеціального поняття з будь-якої галузі науки, техніки, виробництва, суспільно-політичного життя, культури тощо» [18, с.70].

У другій половині ХХ століття з'явилося багато авторських визначень поняття «термін», хоча у 1959 року стверджувалося, що роботи, які формулюють визначення поняття термін та виділяють його особливості, «майже відсутні у лінгвістичній літературі» [40, с.9]. Лінгвісти давали наступні визначення:

- «слово або словосполучення, яке співвідноситься з поняттям організованої галузі пізнання (науки та техніки) і входить у системні відносини з іншими словами та словосполученнями, утворюючи разом з ними замкнуту систему, яка є змістовною, однозначною, точною та виразно нейтральною» [28, с.21];

- «слово чи словосполучення з історично обґрунтованим чи умовно закріпленим значенням, що відображає одне поняття у спеціалізованій галузі знання» [40, с.191];

- «мовний знак, що виражає особливе наукове поняття та відображає місце цього поняття у відповідній системі наукових понять, у системі знань.

Наукова термінологія – це система термінів, яка завжди відповідає системі понять, втілених у їх визначеннях. Саме системний та концептуальний характер відрізняє термін від нетерміну та надає спеціальній лексиці статус наукової термінології» [53, с.37];

- «одиниця історично сформованої термінологічної системи, що виражає поняття та його місце серед інших понять, позначається словом чи словосполученням, служить для спілкування між людьми, які відносяться до однієї і тієї ж спеціалізації. Цей термін використовується для точного визначення в конкретній галузі знань» [45, с.72];

- «базова одиниця науки, особлива галузь знань і сфера людської діяльності, що позначає процеси та об'єкти і водночас діє як засіб для пізнання навколишнього світу» [9, с.4];

- «мовна одиниця (слово або словосполучення) особливої галузі використання, яка є вербальним позначенням наукового поняття, має значення, закріплене визначенням, яке є семантичною основою відповідного концепту, та реалізується в рамках певного термінологічного поля» [50, с.4];

- «слово чи словосполучення, що означає поняття науки, техніки та мистецтва, основними рисами якого є послідовність, відповідність визначеному поняття, наявність визначень, схильність до моносемії в межах свого термінологічного поля, лаконічність, стилістична нейтральність, точність, інформативність» [48, с. 21];

- «слово чи словосполучення, створене, запозичене, яке виражає концепцію науки, спеціальних галузей знання та людської діяльності, призначене для позначення об'єктів та процесів і одночасно служить інструментом пізнання світ, має чіткі смислові межі та входить до термінологічної системи» [43 с.173];

- «слово чи словосполучення, яке узгоджується з чітко визначеним поняттям науки, техніки, мистецтва, соціального та політичного життя і вступає в системні відносини з іншими подібними одиницями мови, утворюючи разом із ними певну систему чи термінологію» [13, с.8].

Зробимо кілька зауважень до наведених визначень:

- 1) не всі терміни утворюють систему, тобто мають родові відносини і ясний і достатній дериваційний потенціал;

- 2) критерій стилістичної нейтральності/виразності не завжди доречний;

3) співвідношення «одне поняття – один термін» – не є описом реального стану речей;

4) можна дати визначення будь-якому слову, а не тільки терміну;

5) термін не стільки засіб пізнання, скільки, згідно з філософсько-гносеологічним підходом, засіб, який фіксує результати пізнавальної діяльності.

За словами англійського теоретика перекладу Теодора Севорі, «терміни – це символи, призначені для передачі певної кількості закодованої інформації, яку розуміють лише ті, хто знає відповідний ключ або код» [67, с.21]. Виходить, що термін не означає поняття, а, навпаки, скоріше ізолює його від тих, хто не має відповідних знань і інформації про нього. Російські термінологи Володимир Лейчик та Сергій Шелов визначають термін, як «лексичну одиницю мови для спеціальних цілей, яка позначає загальне, конкретне чи абстрактне поняття теорії певної галузі знання чи діяльності» [36, с.12].

Надзвичайно спрощене тлумачення цього терміну пропонує Державний стандарт України ДСТУ 3325-96 «Термінологія. Визначення основних понять», який кваліфікує термін як «позначення поняття професійною мовою за допомогою лінгвістичного вираження» [17, с.15].

Звернімо увагу на ті визначення, які можна вважати досить вдалими. До них належать такі:

- «термін – варіант звичайного слова або спеціально створена одиниця, що володіє не тільки властивостями початкової, а й нової специфічної якості» [61, с.123];

- «терміном називається слово або словосполучення, яке використовується для точного вираження концепцій, специфічних для будь-якої галузі знання, виробництва чи культури, і служить комунікативним потребам у цій галузі людської діяльності» [1, с.81];

- «терміном називається максимально стисле визначення поняття, яке представлено відповідно правилам рідної мови і стосується певного елемента

зовнішнього або внутрішнього світу людини. Можна сказати ще глибше: терміном називається словесна назва вузлової концепції абстрактної логічної конструкції свідомого сприйняття людиною зовнішнього або внутрішнього світу. Якщо сказати найглибше: термін – це вузловий елемент розуміння людиною процесів її взаємодії зі зовнішнім та внутрішнім світом» [59, с.33].

Представники французької термінологічної школи Дідьє Буріго та Анн Кондамін підкреслюють логічну та лінгвістичну сутність терміна та його здатність виражати поняття, де термін виступає як термінологічний елемент, що є лінгвістичним виразом понять у певній галузі знань. Один із найвідоміших представників австрійсько-німецької термінологічної школи, автор підручника з термінології Гельмут Фелбер визначає термін у контексті логіко-мовного підходу: «Термін – це умовний символ (слово, група слів), який висловлює певне поняття у певній галузі знань» [66, с.54]. Провідний представник польської термінологічної школи Люба Бесекірська також виходить із логіко-лінгвістичного співвіднесення особливого поняття з мовною одиницею, трактуючи термін як «слово або комбінацію слів, представлених у концептуальному плані науковою, технічною або іншою конкретною ознакою» [7, с.34]. Ці визначення можна вважати одними з найвдаліших у термінології.

Термін визначається безліччю загальних понять: словесний комплекс; особливий об'єкт, специфічне поняття, мовний знак, слово, особливе слово, словесно-складний мотивований знак, лексикалізоване поєднання, редукція, функція, термінологічний елемент, цілісність знака та поняття, лексична одиниця [53, с.28]. Незважаючи на це, жодне з існуючих визначень не може повністю задовольнити вчених, які прагнуть вигадувати свої власні [31, с.30]. Більше того, така велика кількість осмислень та визначень поняття терміна підтверджує неможливість створення його універсального визначення [53, с.28]. Однак це не означає, що прагнення до найбільш вдалого визначення терміна не становить інтересу.

Отже, підбиваючи підсумок і вносячи деякі поправки у вищезазначені визначення, можна сказати, що термін (від грецького *τέρμα* «кінець, кордон») це слово або словосполучення, яке відноситься до певного поняття у певній галузі людської діяльності: науки, технології, культури, спорту, мистецтва та ін. [10, с.5].

Це розуміння закріплено у традиційній лінгвістиці, яка розглядає термін як «слово чи словосполучення, що стосується концепції науки, технології тощо» [42, с.37]. Це визначення широко поширене, але внаслідок подальшого розвитку авторської термінологічної концепції з'явилася покращена версія відповідного визначення: термін – це одиниця лексичного рівня (слово або словосполучення), яке позначає якесь поняття відповідної галузі людської діяльності, формує словник, що містить лексику з певної області знань, і є природним (системним або позасистемним) елементом термінологічного фонду.

Крім співвідношення терміна з визначенням, у сучасній термінології існує ряд інших важливих вимог, ознак, сформульованих у працях Лотте, якими повинен відповідати термін: однозначність, стислість, мотивація, простота, послідовність, яка має бути узгоджена з іншими існуючими термінами у цій галузі. Також термін характеризується такими ознаками як: логічне співвідношення терміна з іншими існуючими, наявність визначення, стилістична нейтральність, унікальність семантичного позначення, відсутність виразності.

Термінологічну лексику можна розділити на два пласти: загальна термінологія і вузькоспеціальна. До загальної термінологічної лексики відносяться слова, які вживаються в різних областях науки, як, наприклад, *інструмент, елемент, апарат*, а до вузькоспеціальної термінології слова, які вживаються в певній галузі науки, наприклад, такі медичні терміни, як *абсцес, симптом, метастаз, інфекція*.

Медицина – це наука, яка докладно вивчає організм людини, з метою збереження його здоров'я та лікування його хвороб. Медична наука походить

від доісторичних часів. Згідно з Ксидопулосом, основи медичної термінології були закладені в грецькій мові, тому що явища та концепції спостерігалися та описувалися із самого початку носіями грецької мови [69, с.269]. Ксидопулос виявив, що перші люди, задіяні як спеціалісти в галузі медичних послуг, намагаючись створити термінологію свого мистецтва, часто використовували поетичні слова, які вони забарвлювали в технічне/медичне значення. Медицина, хоч і тісно пов'язана з релігією, з появою перших цивілізацій поступово набула систематизованого вигляду. Гіппократ був першим, хто систематично класифікував медицину та пояснив методи лікування хвороб. Таким чином, перше методологічне та наукове трактування медицини відноситься до V століття, і тоді ж були представлені перші медичні терміни.

Професор історії наук та академік Міхаліс Стефанідіс заявляє, що одна з найкращих робіт дореволюційних учених – це представлення перших грецьких наукових термінів, які багато в чому залишаються фундаментальною основою елементарної сучасної грецької номенклатури.

Медична термінологія – це слова і словосполучення, які використовуються фахівцями для позначення наукових понять у медицині та охороні здоров'я. Медична термінологія складається зі слів та виразів, що використовуються в галузі медицини для опису, та передачі концепцій, ситуацій та об'єктів, які стосуються медицини. На сьогодні медична термінологія налічує близько 60 000 000 термінів.

Для термінології в галузі медицини, характерними є наступні особливості:

1. основа медичної термінології складається з запозичених греко-латинських термінів або термінів, які були створені штучно з греко-латинських терміноелементів. клінічна термінологія має переважно грецьке походження (назви хвороб, органів, частин тіла, симптомів, лікарських препаратів), а анатомічна термінологія має здебільшого латинське походження;

2. через те що, греко-латинські терміни становлять основу медичної термінології багатьох європейських мов, більшість медичних термінів є інтернаціональними;

3. медичні терміни семантично прозорі і мають високий рівень вмотивованості;

4. завдяки інтеграції наукових дисциплін (наприклад, хімія, фізика, математика), багатодисциплінарних досліджень (наприклад, генна інженерія, космічна і авіаційна медицина, профпатологія, медична радіологія, гіпербарична медицина і т. д.), медична термінологія була доповнена великою кількістю термінів із суміжних наук [16, с.106].

Сучасна медична термінологія - це система систем, або макротерміносистема. Вся сукупність медичних і парамедичних термінів, досягає декількох сотень тисяч. План змісту медичної термінології дуже різноманітний:

- морфологічні утворення, процеси, які характерні для організму людини, с патологіями або в здоровому стані на різних стадіях їх розвитку;

- назви хвороб, патологічних станів людини, лікування, ознак (симптомів, синдромів), збудників і переносників хвороб;

- фактори навколишнього середовища, що впливають позитивно або негативно на людський організм;

- показники та оцінки гігієнічного нормування;

- методи діагностики, профілактики та терапевтичного лікування хвороб;

- хірургічні операції;

- організаційні форми надання лікувально-профілактичної допомоги населенню;

- апарати, прилади, інструменти та інші технічні засоби, обладнання, меблі медичного призначення;

- лікарські засоби, згруповані за принципом їх фармакологічної дії або терапевтичного ефекту;

- окремі лікарські засоби, лікарські рослини, лікарська сировина тощо [3, с.77].

Абсолютно кожен термін є елементом певної субсистеми, наприклад, анатомічної, гістологічної, ембріологічної, терапевтичної, хірургічної, гінекологічної, ендокринологічної, судово-медичної, травматологічної, психіатричної, генетичної, ботанічної, біохімічної і т. д. І, звичайно, кожна субтерміносистема відображає певну наукову класифікацію понять, що використовуються в цій науці. Тому терміни з різних субсистем, взаємодіючи один з одним, знаходяться в певних семантичних відносинах і зв'язках на рівні макротерміносистеми. Це відображає двоїсту тенденцію прогресу: з одного боку – подальшу диференціацію медичних наук, а з іншого – взаємообумовленість та інтеграцію.

У ХХ ст. значно збільшилася кількість вузькоспеціалізованих субтерміносистем, що виражають поняття, пов'язані з діагностикою, системами (пульмонологія, урологія, нефрологія, нейрохірургія та ін.), лікуванням і профілактикою хвороб. За останні десятиліття, досягли значних розмірів вузькоспеціальні словники з кардіології, онкології, рентгенології, імунології, медичної вірусології.

В рамках макротерміносистеми провідна роль та вивчення основ медичної термінології належить таким підсистемам [15, с.67]:

1. анатомічна та гістологічна номенклатури. Вони охоплюють усі найменування анатомічних (структури, які видно неозброєним оком) і гістологічних (структури, які можна побачити тільки за допомогою мікроскопа) утворень;

2. клінічна термінологія. До неї входять терміни з різних спеціальностей: терапії, хірургії, акушерства, гінекології, неврології, офтальмології, психіатрії та т. д. Ця багатоаспектна термінологія, головним чином, формується з термінології патологічної анатомії, патологічної фізіології, оперативної хірургії і пропедевтики внутрішніх хвороб. Сюди відносяться назви захворювань, хворобливих станів, синдромів і симптомів,

назви операцій, методів обстеження, лікування, назви медичних приладів та інструментів;

3. фармацевтична термінологія, до якої входять назви лікарських форм та засобів, назви лікарських рослин, хімічна номенклатура на латинській мові і т.д.

Отже, медична термінологія є постійним джерелом для вивчення як традиційної лінгвістики, так і когнітивної лінгвістики. Сьогодні це стрімко розвиваюча лексична система, вивчення якої створює враження про сучасний стан мов, про процеси інтернаціоналізації мови та міжмовні контакти. Усе це пояснюється соціальною та глобальною важливістю медицини та охорони здоров'я.

1.2. Словотвірні характеристики медичних термінів сучасної новогрецької мови

Виявляється чіткий інтерес до вивчення особливостей словотворення в мові загалом, оскільки розвиток мови значною мірою пов'язаний з розвитком їх системи словотворення, формуванням нових зразків слів, заміною старих або зниженням їх продуктивності та багато чим іншим. Виявлення тенденцій у процесах словотворення, удосконалення теорії та практики лексикографії завжди відігравали важливу роль у працях з мовознавства.

В даний час словотворення термінологічної лексики як частини мовної системи є джерелом великої кількості лінгвістичних досліджень і частково висвітлюється в працях багатьох учених (О. В. Суперанської, Л.О. Симоненко, Д. С. Лотте, В. П. Даниленко, А. С. Д'якова, Ф. О. Нікітіної та інших). Проте, незважаючи на велику кількість праць, проблема словотворення термінів розроблена недостатньо, переважно способи словотворення термінів пов'язані з способами утворення загальнолітературної лексики.

Словотворення нових лексем є найбільш розповсюдженим процесом утворення нового словникового складу в кожній мові. На думку Ксидопулоса,

деякі лексичні елементи можуть бути основою для утворення похідних слів у будь-якій мові [69, с.266.]

За словами Ралі, словотворення – це утворення нових слів від інших слів, за допомогою певних операцій, а саме поєднання основи та афікса, що призводить до значних змістових і формальних змін особливостей слова. Крім того, він зазначає, що словотворення за допомогою поєднання основи та афікса можна здійснити шляхом зміни граматичної категорії у слова з однаковою формою та значенням [69, с.141].

Головними засобами словотворення медичної новогрецької термінології є: афіксація (суфікси, префікси) та словоскладання. Афіксація являє собою морфологічний процес, а саме приєднання афіксів до коріння або основи. Приставки чи префікси – це морфеми, що стоять перед коренем, і утворюють нові слова змінюючи своє лексичне та граматичне значення. Суфікси – це морфеми, яка навпаки стоїть після корня.

Згідно з Рапті, такі префікси як *ανα-*, *αντι-* *από-*, *δια-*, *δυσ-*, *εις-*, *εν-*, *εκ-*, *επί-*, *ευ-*, *κατά-*, *μετά-*, *παρα-*, *περί-*, *προ-*, *προς-*, *συν-*, *υπέρ-*, *από-*, особливо часто зустрічаються в медичній термінології [71, с.24].

За її словами, у медичній термінології, приставка *ευ-* вказує на:

- легкість, з погляду можливості робити щось:

εύπεπτος – легкозасвоюваний (про їжу),

ευερέθιστος – схильність до роздратування (про шкіру тощо),

εύθροπτος – властивість тканини або структури, яка легко руйнується або фрагментується при мінімальній силі (наприклад, тканина печінки);

- позитивні смислові особливості:

ευτοκία – благополучні пологи,

ευφορία – ейфорія,

ευρυθμία – нормальна частота пульсу.

Префікси *α-*, *δυσ-*, *ανα-* навпаки, вказують на негативні особливості, у значеннях неповноцінності, порушення, відсутності чогось, наприклад:

αναμία – анемія – невелика кількість еритроцитів та гемоглобіну у крові,

αἰπνία – безсоння,

αρρυθμία – аритмія – порушення регулярності ритму серцевих скорочень,

άνοια – деменція,

δύσπνοια – задшка,

δυσεντερία – дизентерія,

αναφυλαξία – анафілаксія – швидка алергічна реакція, що становить небезпеку для життя людини,

δυσφωνία – дистонія – утруднення мови.

Медичні терміни, утворенні за допомогою префікса **δια-** передають наступні концепції:

- значення руху за місцем:

διασωλήνωση – інтубація – введення трубки всередину трахеї, наприклад для анестезії, підтримки дихальних шляхів, всмоктування секрету, вентиляції легень або запобігання попаданню стороннього тіла в легені. Це можна зробити через рота або носа за допомогою ларингоскопа або без нього. Отже, оскільки мова йдеться про медичний інструмент, який використовується через ротовий орган, поняття рух за місцем є виправданим[71, с.26];

- значення поділу:

διάφραγμα – діафрагма – по-перше, це непарний сплющений м'яз, який відокремлює черевну порожнину від грудної порожнини, і який служить для виконання діафрагмального дихання, по-друге, механічний протизапідний засіб для жінок, який міститься в шийку матки і запобігає попаданню сперматозоїдів, по-третє, відноситься до будь-якої роздільної пліви (перетинки) або мембрани у внутрішніх органах організму, по-четверте, відноситься до мембрани, яка служить фільтром у процесі діалізу, по-п'яте, має оптичну функцію, і відноситься до отвору регульованого діаметра, щоб контролювати кількість світла, що проходить через отвір, і у шосте, використовується в радіології і відноситься до металевої пластини з отвором регульованого діаметра для контролю діаметра рентгенівського променя. Тут ми бачимо, що у всіх значеннях терміну *διάφραγμα* присутнє поняття поділу,

чи то, як у першому значенні, поділу двох органів тіла, або інструмент, що розділяє орган на дві частини, або як у третьому та четвертому значеннях, для мембрани, що відокремлює органи чи чисті речовини від нечистих. Навіть у п'ятому і шостому випадках також застосовується концепція поділу, оскільки в п'ятому *οπτικό διάφραγμα* діє як роздільник світла, а в шостому - розділяє щось, що проходять крізь непрохідні рентгенівські промені [71, с.28];

διατομή – розрізання – опис частини тканини або організму, яка зазнала поділу або розрізання з метою її вивчення. Враховуючи, що в даному випадку йдеться про поділ органу або тканини, присутність префікса **δια-** виправдовується;

- значення тривалий період часу, виражається термінами:

διεγχειρητικός – інтраопераційний – який відноситься до того, що відбувається під час операції, та

διαστολή – ідіастола – який є періодом часу між двома послідовними скороченнями серця.

Під час діастоли серця, кров знаходить у шлуночки з передсердь, щоб примусово потрапити до легеневого та системного кровообігу при наступному серцевому скороченні. Очевидно, що поняття тривалості, яке дано у префіксі **δια-**, існує у вищезгаданих медичних термінах, оскільки вони обоє належать до чогось, що відбувається у певних часових рамках.

Префікс **συν-** у медичній термінології зберігає значення об'єднання, яке воно несе у загальному словнику, не вказуючи таким чином на відмінності у його семантичних характеристиках [71, с.31]:

συνδακτυλία – синдактилія – уроджена аномалія, при якій два або більше пальців руки з'єднані,

σύνδεσμος – сухожилля,

συνοστέωση – синостоз – з'єднання між сусідніми кістками або частинами кістки.

Префікс **επι-** також має не лише одне значення, і вказує на:

- значення поверх чогось:

επιλωπίδα – надгортанник – хрящ, прикріплений до входу в горло, який прикриває горло при ковтанні,

επικάρδιο – *епікард* – зовнішній шар, який покриває серце, сприяючи його захисту,

επιγάστριο – *епігастрій* – середня верхня частина живота, розташована між грудним кутом;

- значення послідовності:

επιγένεση – *епігенез* – ембріологічна теорія, згідно з якою органи та тканини тіла формуються кожен раз на ембріональній стадії життя організму завдяки силам, що співіснують усередині живої клітини (це процес, при якому стовбурові клітини диференціюються і формують більш складні структури та органи). У людини цей процес спостерігається переважно в перші місяці вагітності. Враховуючи, що це послідовні утворення, тобто кожне утворення відбувається після завершення попереднього, префікс **епі-** в значенні послідовності є доречним [71, с.32].

- в значенні «вороже розташування», наприклад:

επιληψία – *епілепсія* – розлад функції мозку, яке може проявлятися у вигляді втрати свідомості, приступів, психічних та сенсорних порушень чи розладів вегетативної нервової системи. Це семантичне розширення, оскільки термін походить від дієслова *επιλαμβάνω*, що означає захоплювати, заволодівати, нападати, що й робить хвороба з організмом.

Приставка **μετα-** несе значення:

- хронологічної послідовності:

μεταανασθητικός, що має відношення до періоду після анестезії,

μεταγεννητικός, який означає післяпологовий.

Таким чином, очевидно, що терміни з приставкою **μετα-**, мають значення хронологічної послідовності, оскільки остаточне значення термінів полягає в тому, що щось відбувається після чогось, що йому передувало.

- переміщення:

μετάγγιση – *переливання* – внутрішньовенне переливання крові, що надходить від однієї людини (донора) і спрямовується іншій людині (реципієнту),

μεταμόσχευση – *трансплантація* – перенесення тканини або всього органу з одного організму до іншого;

Також, префікс **μετα-** має - значення положення після чогось, наприклад, термін *μετατάρσιο* (*плюсна*), що є частиною, розташованою після передплюсни [71, с.33].

Що стосується префікса **προ-**, то воно має наступні концепції:

- значення передування, першочерговість з просторової точки зору:

προμετωπιαίος – *префронтальна кора* – яка розташована на передній поверхні лобної частки,

προκάρδιο – *прекардіальна область* – який розташований перед серцем;

- вказує на передіснуючий період:

προγεννητικός – *допологовий* – період, який відбувається до народження дитини,

προεγχειρητικός – *передопераційний* – період до початку операції.

Також, це значення можна знайти в складеному словосполученні *πρόδρομο σύμπτωμα* (*попередній симптом*), який відноситься до симптому, який з'являється на ранній стадії захворювання, і за яким слідує поява основних симптомів;

- вказує на першу стадію якогось процесу:

προκλινικός – *доклінічний період* – по-перше, це перша стадія захворювання, симптоми якої ще не виявилися, і, по-друге, один із перших років практики студента-медика, протягом якого він не проходить практику в лікарні і не контактує з пацієнтами.

- коли одна ситуації, передують іншій ситуації:

προεκλαμψία – *пreekлампсія* – стан поступового та ненормального підвищення тиску у вагітної жінки, що супроводжується набряком і яке може призвести до еклампсії [71, с.34],

προορμό – прогормон – попередник нормального гормону, і зазвичай він не є активним, і стає активним лише після деякої ферментативної модифікації,

προνοσηρός – перед хвороба – хвороба, яка передує часу або етіології початку захворювання,

προεφηβεία – передпідлітковий вік – вік, що передує підлітковому віку,

προεμηνωρροσιακός – передменструальний – період часу, що передує кожній менструації жінки.

Приставка **αντί-** має наступні концепції:

- значення протидії:

αντισηψία – антисептик – комплекс методів, що використовуються для запобігання зараженню живих тканин патогенними мікроорганізмами,

αντιψωριακό – антипсоріазний препарат – препарат, що використовуються в дерматології для боротьби з псоріазом,

αντιψυχωσιακό – антипсихотичний засіб – препарат, що використовується для лікування психічних розладів мислення, настрою і поведінки, таких як шизофренія, біполярний розлад в маніакальній фазі, психотична депресія, органічні психози [71, с.37],

αντιυπερτασιακό – антигіпертензивний препарат – препарат, який відновлює кров'яний тиск до нормального рівня у пацієнта з гіпертонією, тобто запобігає розвитку гіпертонії,

αντισύλληψη – контрацепція – засоби, що перешкоджають зачаттю,

αντιεμετικό – протиблювотний препарат – препарат, що запобігає блюванню.

Загалом, терміни, в яких використовується префікс **αντι-** у значенні протидії, має відношення тільки до лікарських засобів, за єдиним винятком терміну *αντισηψία* (антисептик), який відноситься до медичного методу.

- значення протилежного ставлення до чогось, виражає, наприклад, термін *αντιρρόπηση* (компенсація), який є процесом, в якому організм, за допомогою різних механізмів, врівноважує пошкоджені органи або механізми, які є несправними (*αντιρρόπηση καρδιακή ανεπάρκεια* – компенсація серцевої

недостатності, *αντιρρόπηση μεταβολισμού υδατανθράκων* – компенсація вуглеводного обміну). Також, термін *αντιρρόπηση* (компенсація) застосовується в психіатрії, де людина, щоб зменшити смуток чи незадоволеність, які вона відчуває через будь-яку подію, намагається отримати радість та задоволення за допомогою інших речей, таких як робота та професійне визнання. У цьому терміні значення контрасту очевидне, оскільки людина рухається у протилежному напрямку, у «протилежному потоці», намагаючись відновити втрачену в даному випадку ментальну рівновагу [71, с.37].

- позначає, що щось знаходиться перед чимось іншим:

αντιβράχιο – передпліччя – який є частиною руки від кисті до ліктя.

Приставка *εν-* має значення, по-перше, інтеграції в певну ситуацію, по-друге, означає що подія періодично повторюється і має відбутися протягом місяця, наприклад:

εμβόλιο – вакцина – введення патогенних мікроорганізмів, їх компонентів або продуктів в організм, який виробляє в організмі імунітет до певних антигенів,

έμμηνος (έμμηνος ρύση) – місячні – щомісячний відтік крові з матки у жінок.

Префікс *ημι-* має значення половина, неповний, а також вказує на те, що щось відбувається в одній із двох частин або в одній із двох сторін, наприклад:

ημιατροφία – напіватрофія – це атрофія однієї сторони тіла або половини органу або частини,

ημικρανία – напівмігрень – це односторонній головний біль,

η ημιπληγία – геміплегія – це параліч однієї сторони тіла після інсульту [71, с.40].

Загалом у медицині наявність приставки *ημι-* вказує на неповний прояв стану/властивості, або на неповний розвиток частини тіла або його роботу, наприклад:

ημικάμψη – неповне згинання,

ημιαναίσθητος – напівсвідомий,

ημιπληγία – *геміплегія* – параліч половини тіла.

Префікс **пара-** має значення:

- поряд, близько, яке широко використовується в анатомії для ідентифікації елемента, структури розташованого поряд з іншим однойменним елементом, наприклад:

παρωτίδα – *привушина залоза*, яка розташована поряд з вухом;

- спорідненості, тобто щось має схожі подібності, але не є одним і тим самим:

παράτυφος – *паратиф* – інфекційне захворювання, що виявляє симптоми, подібні до симптомів черевного тифу, і викликається різними видами сальмонел, крім черевного тифу [71, с.41],

παραχολέρα – *парахолера* – інфекція, яка є клінічно схожою на холеру, але не викликаною мікроорганізмом, що викликає холеру (холерним вібрионом);

- помилки, відхилення від правильного:

παράσθηση – *ілюзія* – розлад, який пов'язаний з неправильною інтерпретацією та спотворенням сприйняття дійсності,

παραγραφία – *параграфія* – розлад письма, при якому людина пише пропускаючи, переставляючи букви, слова, фрази.

- перебільшення:

παραδίψια – *полідипсія* – неприродне та надмірне бажання до споживання рідини, що не супроводжується природною потребою у її споживанні.

Наявність префікса **υπερ-** вказує, що щось знаходиться над чимось іншим, або перебуває в надмірному ступені і більше не є нормальним явищем, наприклад [71, с.42]:

υπεραμία – *гіперемія* – аномальне скупчення крові в органі або судинах тканини,

υπερθυρεοειδισμός – *гіпертиреоз* – надмірна активність щитовидної залози, що характеризується підвищеним рівнем метаболізму, зобом та розладами вегетативної нервової системи,

υπερπυρεξία – *гіперпірексія* – підвищення температури тіла,

υπερπνία – гіперсомнія – стан, при якому людина багато спить понад норму,

υπεργλυκαμία – гіперглікемія – високий рівень глюкози в крові,

υπερλιπιδαμία – гіперліпідемія – високий рівень ліпідів в крові,

υπερινσουλιναμία – гіперінсулінемія – високий рівень інсуліну в крові,

υπερμαγνησιαμία – гіпермагніємія – високий рівень магнія в крові,

υπερμετροπία – далекозорість,

υπερόστωση – гіперостоз – надмірний вміст кісткової речовини у незмінній кістковій тканині,

υπερπρολακτιναμία – гіперпролактинемія – надмірний вміст гормону пролактину в плазмі крові.

Префікс **υπο-** означає:

- розташування над чимось іншим:

υποδόριος – підшкірний,

υπογάστριο – нижня частина живота;

- стан нижче нормального, допустимого:

υποθερμία – гіпотермія - температура нижче норми,

υποθυρεοειδισμός – гіпотеріоз – виділення щитовидною залозою недостатньої кількості гормонів,

υποκαλιμία – гіпокаліємія – знижений вміст калію в плазмі крові,

υπομαγνησιαμία – гіпомагніємія – знижений вміст магнію в плазмі крові.

Префікс **αμφι-** має значення «співпраця двох факторів», наприклад [71, с.43]:

αμφιδέξιος – амбіекстрія – коли людина однаково добре володіє обома руками,

αμφιθυμία – амбівалентність – стан людини, яка одночасно відчуває протилежні емоції щодо одного і того ж предмета.

Приставка **απο-** може виражати:

- значення видалення [71, с.47]:

αποτοξίκωση – детоксикація – по-перше, означає зниження токсичних властивостей речовини і, по-друге, лікування, що сприяє відновленню після токсичних ефектів ліків,

αφαίμαξη – кровопускання – видалення великої кількості крові;

- завершення процедури:

αποθεραπεία – одужання;

- значення залишку:

αποπροτεΐνη – *αποπροτεїн* – білкова частина складного білка, яка залишається після видалення.

Приставка **εισ-** виражає рух усередину:

εισρόφηση – попадання стороннього матеріалу або рідини в дихальні шляхи, зазвичай їжі або вмісту шлунка,

εισπνοή – попадання повітря в легені,

είσδυση – проникнення,

εισβολή – по-перше, являє собою зараження або початок захворювання, по-друге, просте нешкідливе проникнення мікробів в організм або їх відкладення в тканинах, на відміну від інфекції, і, по-третє, інфільтрація та руйнування навколишньої тканини, що є характерним для злоякісних пухлин.

Приставка **εξά-** має значення:

- руху назовні, наприклад:

εξάρθρωση – *вивих* – зміщення суглобових поверхонь суглоба, і, отже, те, що демонструє рух назовні,

εξάνθημα – *висип* – ураження шкіри, що характеризується розсіяною появою шкірних поразок (плям, пухирів, прищів тощо).

εκδორά – *садна*,

εκχύμωση – *кровопотік*;

- значення видалення, наприклад, виражено у терміні *εκρίζωση* (*ексцизія*), який відноситься до повного видалення органу.

Префікс **περι-**, при застосуванні в контексті медичної термінології, має значення навколо і, зокрема, навколо області або органу [71, с.51], наприклад, терміни:

περίοστεο – *окістя* – плівка щільної сполучної тканини, яка оточує кістку,

περικάρδιο – *перикард* – мішечок, який охоплює серце і початок великих судин,

περινέφριο – *периневральний* – нерв, який розміщений біля нерва.

Значення кількості в медичній термінології передається за допомогою приставки **δι-**. Приставка **δι-** завжди надає термінам значення, що щось подвійне. Наприклад:

διγλωσσία – володіння двома різними мовами.

Що стосується суфіксів (*ειδής, -ιαίος, -ωδης, -ωση, -ία, -ωμα, -ικός, -ίαση, -ιτιδα*) та їх семантичної функції, вони займають домінуюче становище в медичній термінології і в кожному випадку набувають певного семантичного значення [71, с.53].

Суфікс **-αίος** в медичній термінології вказує на те, що ідентифікатор розташований в тій частині тіла, або відноситься до тієї частини тіла, яку виражає вихідне слово:

αγκωνιαίος – *ліктьовий*,

γλουτιαίο – *сідничний*,

γνοθιαίος – *целепний*,

μασχαλαίος – *пахвовий*,

μετωπιαίος – *лобовий*.

Виходячи з прикладів, можна стверджувати, що суфікс **-αίος** пов'язаний з анатомією, і тому з цим суфіксом не зустрічаються описи хвороб, запалень або будь-яких інших аномальних порушень.

Суфікс **-ίτιδα** в медицині використовується для позначення запалення органу або тканини. Такі терміни переважно мають жіночий рід:

φλεβίτιδα – *флебіт* – запалення вен, яке часто призводить до утворення тромбів,

ηπατίτιδα – *hepatitis* – запалення у печінці,

ларυγγίτιδα – *laryngitis* – запалення слизової оболонки гортані.

Однак є винятки, оскільки деякі терміни, що відносяться до запалення, не мають суфіксу **-ίτιδα**. Цими термінами є *οφθαλμία* – *офтальмія*, *έκζεμα* – *екзема*, і *ψωρίαση* – *псоріаз*. Але **-ίτιδα** завжди вказує на запалення і ні на що інше.

Що стосується суфікса **-ώδης**, то його присутність у словах медичного словника вказує на склад, матеріал, з якого щось складається, наприклад, терміни [71, с.55]:

βλεννώδης – *слизовий*,

γαλακτώδης – *молочний*,

λιπώδης – *жировий*,

ινώδης – *фіброзний*,

ινωματώδης – *волокнистий*,

πυώδης – *гнійні*,

αιματώδης – *кров'яний*.

Суфікс **-ώμα**, згідно з Анастасіаді-Сімеоніді, це суфікс, створений вченими для позначення різних властивостей [68, с.86]:. В медичній термінології це зазвичай вказує на злоякісне або доброякісне новоутворення (неоплазма), що патологічно створюється в тілі та ураженій ділянці [71, с.55]:

λίπωμα – *ліпома*,

λέμφωμα – *лімфома*,

αδενοκαρκίνωμα – *аденокарцинома*,

τεράτωμα – *тератома*,

σάρκωμα – *саркома*.

Однак, винятком з цього загального правила є термін *εκχύμωμα* (*екхімоз*), який не вказує на наявність пухлини, а відноситься до набряку, який викликає перегрів шкіри, і є результатом сильної кровотечі під шкірою.

Що стосується суфікса **-ικός** в медичній термінології, він дає загальну назву захворюванням, які стосуються тієї частини тіла, яка зазвичай виражається вихідним словом [71, с.56], наприклад:

εντερικά – кишкові захворювання,

μητρικά – хвороби матки,

στομαχικός – хвороби шлунка.

Суфікс **-ία** в медичній термінології може вказувати на захворювання а відхилення від нормального стану [71, с.57]. Отже, він існує в термінах, які вказують на такі захворювання, як *πνευμονία* – пневмонія, *μωπία* – короткозорість, патологічні стани, такі як *ξηροδερμία* – ксеродермія, *ναυτία* – морська хвороба, такі симптоми, як *ολιγουρία* – олігурія, медичні методи, такі як *ακτινογραφία* – рентгенограма, *βιοψία* – біопсія, *νεφροστομία* – нефротомія.

Суфікс **-ίαση** використовується в основному для перекладу на сучасну новогрецьку мову іноземних медичних термінів. З цим суфіксом утворюються жіночі іменники, що вказують на патологічний стан, хворобу. Прикладами є терміни:

αλλαντίαση – ботулізм,

ελεφαντίαση – елефантіаз,

εχινοкокκίαση – ехінококоз,

μικητίαση – мікроз,

πιτυρίαση – себорея,

φθειρίαση – педикульоз,

ψωρίαση – псоріаз.

Наступним та останнім в класифікації засобів словотвору медичних термінів є словоскладання.

«Словоскладання – це спосіб утворення слів шляхом складання основ» [55, с.731].

«Словоскладання – це утворення складних слів шляхом з'єднання двох чи кількох основ в одне слово» [8, с.1211].

«Словоскладання – це один із способів словотвору, що складається з морфологічного поєднання двох чи більше коренів (основ)» [38, с.469].

«Словоскладання – процес, який створює сякий складається з морфологічного поєднання як мінімум двох або більше основ» [70, с.59].

У сучасній новогрецькій мові словоскладання – надзвичайно продуктивний засіб створення нових слів.

Цей спосіб утворення нових слів в медичній термінології, може бути переданий такими формулами, як [основа – основа] (*αιμορραγία* – кровотеча, *αλλεργία* – алергія), [основа – похідна основа] (*χημειοθεραπεία* – хіміотерапія), і, нарешті, [похідна основа – основа] (*ενδοαρτηριακός* – ендодарингальний). Саме участь кількох повних основ відрізняє словоскладання від словотворення.

Більшість термінів у термінології є складними, тобто багатоконпонентними. Багатоконпонентні терміни – це слова, що складаються більш ніж з двох основ, наприклад, *πολυχρωματοφιλία* – поліхроматофілія, *ηλεκτρονευρομογραφία* – електронейромограма, *εντεροτοξιναιμία* – ентеротоксемія. Цей тип словоскладання широко використовується у новогрецькій медичній термінології для позначення складних анатомічних структур, а також для детального позначення структурних аномалій.

Складні медичні терміни новогрецької мови відносяться до двох основних частин мови:

1. прикметників, наприклад:

прикметник + іменник + прикметник – *ενδομυοκαρδιακός* (ендоміокардіальний) > *ένδον μυς καρδιακός*,

іменник + прислівник + прикметник - *γαστρονηστιδοκολικός* (шлунково-кишковий) > *γαστήρ νήστιδα κολικός*,

іменник + іменник + прикметник – *δικτυοενδοθηλιακός* (ретикулоендотеліальний) > *δίκτυο ένδον θηλιακός*,

іменник + іменник + прикметник – ηλεκτροκαρδιογραφικός (електрокардіографічний) > ήλεκτρο καρδιά γραφικός.

2. та іменників:

іменник + іменник + іменник – βρογχοοισοφαγосκόπηση (езофагоскопія бронхів) > βρόγχος οισοφάγος σκόπηση.

Словотвірна система новогрецької мови є єдиним цілим, окремі компоненти якої використовуються для утворення нових лексичних одиниць, які і поповнюють словниковий склад мови. Використання того чи іншого словотвірного засобу зумовлено як лінгвістичними, так і екстралінгвістичними факторами. Розуміння того, як створюються нові слова, допомагає тим, хто вивчає новогрецьку мову, розбиратися в структурах нових слів і розуміти їх зміст і функціонування в мові.

Висновки до розділу 1

Перший розділ «Сучасна медична термінологія в національній терміносистемі», присвячений дослідженню функціонально-стильових параметрів медичної термінології та словотвірних характеристик медичних термінів сучасної новогрецької мови.

1) Під терміном розуміється слово або словосполучення, яке позначає поняття відповідної галузі людської діяльності, формує словник, що містить лексику з певної області знань, і є природним (системним або позасистемним) елементом термінологічного фонду. Термін має володіти рядом певних особливостей, серед яких однозначність, простота, стислість, мотивація, послідовність, логічне співвідношення терміну з іншими існуючими, наявність визначення, унікальність семантичного поняття, стилістична нейтральність та відсутність виразності. Термінологічна лексика поділяється на загальну термінологію і вузькоспеціальну (до якої і належить медична термінологія).

2) Медична термінологія – це слова і словосполучення, які використовуються фахівцями для позначення наукових понять у медицині та охороні здоров'я. Медичний термін характеризується наявністю дефініції, відсутністю емоційного забарвлення, відповідністю з спеціальним поняттям, логічною точністю, наявністю великої кількості термінів грецько-латинського походження. Було встановлено, що в рамках макротерміносистеми, медична термінологія класифікується на такі підрозділи:

- анатомічні і гістологічні номенклатури;
- клінічна термінологія;
- фармацевтична термінологія.

3) Розглядаючи явище словотвору, були виявлені основні засоби формування медичної термінології новогрецької мови:

- утворення за допомогою афіксації, тобто додавання префіксів (ανα-, αντι-, περί-, προ-, προσ-, συν-, υπέρ, από-, α-, δυσ-, ευ-,) та суфіксів (ειδής, -ιαίος, -ωδης, -ωση, -ία, -ωμα, -ικός, -ίαση, -ιτιδα);

- утворення медичних термінів за допомогою словоскладання, де більшість термінів є складними, тобто багатокомпонентними, і відносяться до таких частин мови, як іменник та прикметник.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНИХ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ВІДПОВІДНИКІВ ПРИ ВІДТВОРЕННІ НОВОРЕЦЬКИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

2.1. Специфіка спеціалізованого перекладу медичних термінів з новогрецької мови на українську мову

Медичний переклад має свої особливості та тонкощі. Крім того, він вимагає від фахівців відмінного володіння медичною термінологією та спеціальними знаннями. Для виконання цієї роботи, бажано, щоб перекладач мав виключно високу кваліфікацією та вільно володів мовою науково-технічної літератури. Теоретично, це може бути можливим лише в рамках певної вузької галузі знань, наприклад, офтальмології чи кардіології.

Специфіка перекладу медичних текстів полягає у максимальній точності та повноті передачі інформації мовних засобів мови оригіналу на мову перекладу. Зазвичай медичні тексти, наприклад, інструкціях до лікарських препаратів, містять інформацію про призначення препарату, можливі протипоказання, необхідну дозу, побічні ефекти та інші фактори, які можуть мати безпосередній вплив на здоров'я людини. Саме тому перекладач у цій галузі має бути високопрофесійною та відповідальною людиною, яка довго і ретельно працює зі словниками та довідниками у пошуках найбільш точного та повного варіанта того чи іншого визначення чи терміна. На відміну від перекладача художніх текстів, спеціаліст, який займається перекладом медичної документації, не має права на помилку. Тут немає місця фантазії чи здогадкам, адже саме від точності перекладу нерідко може залежати постановка правильного діагнозу, призначення відповідного лікування та, як наслідок, життя пацієнта.

Існує кілька основних видів перекладу медичних текстів:

- переклад інструкцій до медичного обладнання: інструкції зі збирання обладнання, його експлуатації;

- переклад медичних висновків: лікарняні листи, епікризи, страхові медичні поліси, витяги з історій хвороби, та ін.;

- фармацевтичний переклад: інструкції щодо застосування лікарських препаратів, медичних рецептів тощо;

- переклад медичної наукової літератури: навчальні книги, посібники, довідкова література; медичні статті та збірники наукових праць.

Матеріалом для даного дослідження послуговували інструкції до лікарських засобів на новогрецькій мові таких препаратів, як Nurofen (Нурофен), CARDURA (Кардура), Zanedip (Занедіп), Norvasc (Норваск), Concor (Конкор), Panadol (Панадол), Vesomni (Везомні), MIBEZET (Мібезет), ELLIPTA (Елліпта).

Інструкція із застосування лікарського засобу – офіційний документ, що містить інформацію про лікарський засіб, необхідну та достатню для його ефективного та безпечного медичного застосування.

Існує три види інструкцій до медичних препаратів:

- інструкції, що містять важку медичну лексику, і призначені для медичних працівників;

- інструкції, що написані зрозумілою та доступною мовою, і призначені для пацієнтів;

- та інструкції, призначені як для фахівців, так і для пацієнтів.

Останній вид інструкцій дозволяє вивчити основні особливості цього науково-популярного підстилю, тому його ми й будемо аналізуватимемо. На новогрецькій мові вони називаються – «Φύλλο οδηγιών χρήσης: Πληροφορίες για τον χρήστη», а на українській – «Листок-вкладиш по застосуванню. Інформація для користувача».

Такі інструкції мають єдиний набір смислових та структурних розділів. Можуть траплятися несуттєві відмінності в розташуванні текстових блоків та в назвах заголовків, але вони є незначними, тому що інформація, яка є головною для пацієнтів, залишається завжди незмінною. Текст кожної з

інструкції ділиться на шість розділів. Розглянемо їх детальніше на прикладі інструкції до препарату Нурофен.

Перший розділ – «Τι είναι το Nurofen και ποια είναι η χρήση του» (Що являє собою Нурофен та як його застосовувати), є ознайомчим, та надає невелику інформацію про медичний препарат.

Другий розділ – «Τι πρέπει να γνωρίζετε πριν πάρετε το Nurofen» (Що потрібно знати перед прийомом Нурофена), інформує про попередження та протипоказання до прийому ліків:

- Προειδοποιήσεις και προφυλάξεις
(Попередження та запобіжні заходи)
- Ποια φάρμακα πρέπει να αποφεύγετε όταν παίρνετε Nurofen
(Яких препаратів слід уникати при прийомі Нурофена)
- Κύηση, θηλασμός και γονιμότητα
(Вагітність, годування груддю та фертильність)
- Οδήγηση και χειρισμός μηχανημάτων
(Керування автотранспортом або робота з іншими механізмами).

Третій розділ – «Πώς να πάρετε το Nurofen» (Як приймати Нурофен), містить інформацію про застосування препарату:

- Χρήση σε παιδιά
(Застосування препарату для дітей)
- Χρήση σε εφήβους
(Застосування препарату для підлітків)
- Χρήση σε ενήλικες
(Застосування препарату для дорослих)
- Εάν πάρετε μεγαλύτερη δόση Nurofen από την κανονική
(Якщо ви прийняли більше Нурофену, ніж передбачено)
- Εάν ξεχάσετε να πάρετε το Nurofen
(Якщо ви забули прийняти Нурофен)

Четвертий розділ – «Πιθανές ανεπιθύμητες ενέργειες» (Можливі побічні ефекти), розповідає про можливі побічні ефекти:

• ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ αυτού του φαρμάκου και αναζητήστε άμεση ιατρική βοήθεια εάν παρουσιαστούν:

(Припиніть прийом цих ліків і негайно зверніться до лікаря з появою:)

• Συνήθεις / Όχι Συνήθεις / Σπάνιες / Πολύ Σπάνιες / Μη γνωστής συχνότητας (Часті / Нечасті / Рідкісні / Дуже рідкісні побічні ефекти / Побічні ефекти з невідомою частотою)

• Αναφορά ανεπιθύμητων ενεργειών

(Повідомте про побічні ефекти)

П'ятий розділ – «Πώς να φυλάσσετε το Nurofen» (Як зберігати препарат Нурофен).

Шостий розділ – «Περιεχόμενο της συσκευασίας και λοιπές πληροφορίες» (Вміст упаковки та інша інформація), включає наступні підрозділи:

• Τι περιέχει το Nurofen Δισκίο

(Що містить таблетка Нурофен)

• Εμφάνιση του Nurofen και περιεχόμενα της συσκευασίας

(Як виглядає Нурофен і що міститься в упаковці)

Текст інструкції по застосуванню препаратів є нейтральним, формалізованим. Для них є характерним застосування різноманітних шрифтів, жирного шрифту, курсиву, підкреслення тощо.

Аналізуючи медичні інструкції, ми виявили наступні мовні тактики:

- інформування пацієнта за допомогою опису, наприклад:

Τα δισκία Nurofen είναι λευκά αμφίκυρτα, στρογγυλά, επικαλυμμένα ζαχαρόπηκτα δισκία με εκτύπωση αναγνώρισης σε μαύρο χρώμα στη μία όψη και είναι διαθέσιμα σε πακέτα των 12, 20, 24 δισκίων [24]. Таблетки Нурофен - це двоопуклі круглі таблетки білого до майже білого кольору, які вкриті цукровою оболонкою, з чорним маркуванням на одній стороні і випускаються в упаковках по 12, 20, 24 таблеток.

- застереження пацієнта:

Μην παίρνετε αυτό το φάρμακο στους τελευταίους 3 μήνες της κύησης[25].
 Не приймайте ці ліки в останні 3 місяці вагітності.

- спонукання пацієнта до дії, наприклад:

Ρωτήστε τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό σας πριν πάρετε αυτό το φάρμακο.
 Перед прийомом цього препарату проконсультуйтеся з лікарем або фармацевтом.

За допомогою детального перегляду текстів інструкцій до лікарських препаратів було виявлено, наступні головні особливості на морфологічному рівні:

1) вживання форми пасивного стану дієслова:

Μπορεί να προκαλέσει ανεπιθύμητες ενέργειες αν και δεν παρουσιάζονται σε όλους τους ανθρώπους. Може спричиняти побічні ефекти, хоча вони виникають не у всіх людей.

Το φάρμακο δεν πρέπει να απορρίπτονται στην αποχέτευση ή στα σκουπίδια [20]. Ліки не можна викидати в каналізаційну систему або сміттєвий контейнер.

Σε κάθε περίπτωση η δοσολογία πρέπει να προσαρμόζεται ανάλογα με τον ασθενή. У кожному випадку дозування слід коригувати відповідно до пацієнта.

2) регулятивний характер, який досягається за допомогою вживання форм наказового способу дієслів (у 2-й особі множини):

Ενημερώστε τον γιατρό σας αν παρουσιαστεί κάποια από τις παρενέργειες [23].
 Повідомте свого лікаря, якщо виникнуть будь-які з побічних ефектів.

Εάν είσθε έγκυος ή θηλάζετε, νομίζετε ότι μπορεί να είσθε έγκυος ή σχεδιάζετε να αποκτήσετε παιδί, ζητήστε τη συμβουλή του γιατρού σας προτού πάρετε αυτό το φάρμακο. Якщо ви вагітні або годуєте грудьми, підозрюєте, що вагітні або плануєте вагітність, проконсультуйтеся з лікарем, перш ніж приймати ці ліки.

Πάρτε τη συνηθισμένη δόση το επόμενο πρωί. Наступного ранку прийміть звичайну дозу.

Συνεχίστε τη χρήση αυτού του φαρμάκου για όσο χρόνο συνιστά ο γιατρός σας. Продовжуйте застосовувати цей препарат до того часу, поки ваш лікар рекомендує.

3) заперечні форми імперативу (форми залежного способу з часткою να):

Να μη χρησιμοποιείτε αυτό το φάρμακο μετά την ημερομηνία λήξης [21]. Не використовуйте ці ліки після закінчення терміну придатності.

Να μη φυλάσσεται σε θερμοκρασία μεγαλύτερη των 30°C. Не зберігайте при температурі понад 30°C.

Μην πάρετε το η λήψη του Vesomni σε περίπτωση αλλεργίας στη σολιφенаσίνη ή στη ταμσουλοζίνη ή σε οποιοδήποτε άλλο από τα συστατικά αυτού του φαρμάκου [26]. Не приймайте Везомні, якщо у вас є алергія на соліфенацин, тамсулозин або будь-який інший інгредієнт цих ліків.

Μην θρυμματίζετε ή μασάτε το δισκίο. Не роздавлюйте і не жуйте таблетку.

Μην παίρνετε Vesomni εάν θηλάζετε. Не приймайте Везомні, якщо ви годуєте грудьми.

4) використання модальних дієслів, здебільшого, дієслова πρέπει (треба) для вираження порад та застережень:

Εάν εμφανιστεί αγγειοοίδημα, το Vesomni *πρέπει* να διακοπεί αμέσως και να μην ξεκινήσει ξανά. Якщо виникає ангіоневротичний набряк, прийом Везомні слід негайно припинити і більше не починати.

Πρέπει να *συνεχίσετε* αυτή τη δίαιτα μείωσης της χοληστερόλης ενώ λαμβάνετε MIBEZET [22]. Вам слід продовжувати цю дієту, що знижує рівень холестерину, доки ви приймаєте Мібезет.

Το Zanedip *πρέπει* να αποφεύγεται σε εγκύους γυναίκες. Занедіп слід уникати вживання вагітним жінкам.

Δεν πρέπει να υπερβαίνετε τη συνιστώμενη δόση. Ви не повинні перевищувати рекомендовану дозу.

Τα δισκία *πρέπει* να καταπίνονται με ένα ποτήρι υγρό [27]. Таблетки слід ковтати, запиваючи склянкою рідини.

Також, є розповсюдженим використання модального дієслова *μπορώ* чи *безособового μπορεί*, який виражає припущення або ймовірність певних симптомів:

Τα συμπτώματα *μπορεί* να περιλαμβάνουν: ναυτία, πόνο στο στομάχι, έμετο (*μπορεί* να είναι αιματέμεση), πονοκέφαλο, εμβοή στα αυτιά. Симптоми можуть включати: нудоту, біль у животі, блювання (можливо і гематемезис), головний біль.

Μπορεί να εμφανιστεί μια σοβαρή δερματική αντίδραση που είναι γνωστή ως σύνδρομο DRESS. Може виникнути серйозна реакція шкіри, відома як ДРЕСС-синдром.

Φάρμακα όπως το CONCOR *μπορεί* να σχετίζονται με μια μικρή αύξηση του κινδύνου καρδιακής προσβολής («έμφραγμα του μυοκαρδίου») ή εγκεφαλικού επεισοδίου [19]. Такі ліки, як Конкор, можуть бути пов'язані з невеликим підвищенням ризику серцевого нападу (інфаркт міокарда) або інсульту.

Сучасних медичні інструкції написані простою, доступною для всіх пацієнтів мовою. Нами не було знайдено елементів кафаревуси, застарілих форм дієприкметників, прислівників або прийменників, архаїзованих закінчень, що є характерними для наукового та офіційно-ділового стилю новогрецької мови.

Крім морфологічних особливостей медичних текстів, варто також звернути увагу на лексичні особливості медичних текстів, для яких є характерним використання вузькоспеціальних медичних термінів, серед яких:

•назви захворювань:

παγκρεατίτιδα – панкреатит,

πολλαπλή σκλήρυνση – розсіяний склероз,

κίρρωση – цироз,

κίρσοι – варикоз,

μηνιγγίτιδα – менінгіт,

ιγμορίτιδα – гайморит,

έρπης – герпес,

*καντιντίαση – кандидоз,
καρκίνος – рак,
μαστοπάθεια – мастопатія;*

● **назви симптомів:**

*μούδιασμα – оніміння,
καταρροή – нежить,
ζάλης – запаморочення
λιποθυμία – втрата свідомості,
πονοκέφαλος – головний біль,
βήχας – кашель,
ερεθισμός – запалення,
ξηροστομία – сухість в роті,
διαταραχή γεύσης – розлад смаку,
θαμπή όραση – затуманений зір,
ευερεθιστότητα – дратівливість;*

● **назви діючих речовин:**

*αμινοκαπροϊκό οξύ – амінокапронова кислота,
γλυκερίνη – гліцерин,
ακετυλοσαλικυλικό οξύ – ацетилсаліцилова кислота,
ανθρακικό ασβέστιο – карбонат кальцію,
οξυβικό νάτριο – оксид натрію,
παρακεταμόλη – парацетамол,
τετρακυκλίνη – тетрациклін.*

Також, однією із найпоширеніших особливостей є використання аббревіатур. У своїй науковій роботі Л. Ю. Зубова вказує, що аббревіація медичної термінології є продуктивним засобом формування термінів. Медичні аббревіатури широко вживаються в англійській мові, в той час як у новогрецькій мові та в українській, медична аббревіація менш репрезентативна, хоча їх роль постійно зростає.

Стосовно дефініції, аббревіатура – це лінгвістичний знак, який утворений за допомогою скорочення словосполучення, і читається за алфавітною назвою початкових букв. Аббревіатури не змінюються, рід і число аббревіатур визначає іменник, який стоїть першим. Їх головна характеристика, це наявність точки в кінці кожної літер. Цю точку також можна прибрати. Наприклад:

Σύνδρομο Επικτήτης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας (Σ.Ε.Α.Α) – синдром набутого імунодефіциту,

Πνευμονικής Αρτηριακής Υπέρτασης (ΠΑΥ) – легенева артеріальна гіпертензія (ЛАГ),

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ.) – всесвітня організація охорони здоров'я,

Κεντρικό Νευρικό Σύστημα (ΚΝΣ) – центральна нервова система (ЦНС),

Θρομβωτική Θρομβοπενική Πορφύρα (ΘΘΠ) – тромботична тромбоцитопенічна пурпура (ТТП)

Χρόνια Αποφρακτική Πνευμονοπάθεια (ΧΑΠ) – хронічне обструктивне захворювання легень (ХОЛЗ)

Ουραικικό Αιμολυτικό Σύνδρομο (ΟΑΣ) – гемолітико-уремічний синдром (ГУС).

Лінгвісти, такі як Н. В. Мечковская та І. В. Семенчук поділяють аббревіатури на ініціальні аббревіатури і акроніми.

Ініціальними аббревіатурами – це скорочення слова або фрази, які складаються з початкових літер, і вимовляються або у вигляді послідовності букв, або у вигляді повної або навіть скороченої форми. У цьому і полягає різниця між скороченням і аббревіатурою, оскільки у кожному з двох випадків спостерігається різна фонологічна реалізація, оскільки аббревіатура звучить як «закінчене» слово. Прикладами використання скорочень у спеціальній медичній мові слугують:

ηλεκτροκαρδιογράφημα (ΗΚΓ) – електрокардіографія,

μαστοκύτωση (ΜΚΤ) – мастоцитоз,

ηλεκτρομυογράφημα (ΗΜΓ) – електроміограма,

πνευμοθώρακας (ΠΜΘ) – пневмоторакс,
 οστεοπόρωση (Ο.Σ.Π.) – остеопороз,
 ακοκκιοκυτταραιμία (Α.Κ.Τ.Α.) – агранулоцитоз,
 καρδιαγγειακές παθήσεις (ΚΑΠ) – серцево-судинні захворювання,
 ηλεκτροεγκεφαλογράφημα (ΗΕΓ) – електроенцефалограма.

Також у категоріях дозування ми виділяємо такі категорії терапевтичних доз у вигляді скорочень:

Εφ' Άπαξ Δόση (ΑΔ) – разова доза,
 Μέγιστη Εφ' Άπαξ Δόση (ΜΕΔ) – максимальна разова доза,
 Ημερήσια Δόση (ΗΔ) – добова доза, та
 Μέγιστη Ημερήσια Δόση (ΜΗΔ) – максимальна добова доза.

Ακρονίми – це слова, які утворені з початкових літер словосполучення, речення:

Έιτςάιβί (HIV=Human immunodeficiency virus) – вірус імунодефіциту людини,

Ελντιέλ (LDL=Low density lipoprotein) – ліпопротеїни низької щільності,

Πετ (PET= positron emission tomography) – позитронно-емісійна томографія.

Стосовно особливостей на синтаксичному рівні, було виявлено широке використання:

- складнопідрядних речень з підрядним умови, які вживаються за допомогою слів *σε περίπτωση, που* та *αν / εάν*:

Η άμεση πλύση στομάχου μπορεί να είναι χρήσιμη, *εάν* πραγματοποιηθεί μέσα σε 1 ώρα από την λήψη της υπερδοσολογίας. Негайне промивання шлунка може бути корисним, якщо воно проводиться протягом 1 години після передозування.

Οι παρενέργειες μπορούν να ελαχιστοποιηθούν λαμβάνοντας τη χαμηλότερη δόση για το μικρότερο χρονικό διάστημα *που* απαιτείται για την ανακούφιση των συμπτωμάτων. Побічні ефекти можна звести до мінімуму, якщо прийняти

найнижчу дозу протягом найкоротшого часу, який потрібний для полегшення симптомів.

Μην πάρετε το φάρμακο σε περίπτωση υπερευαισθησίας (αλλεργίας) στο MIBEZET ή σε οποιαδήποτε παρόμοια φάρμακα που χρησιμοποιούνται για τη μείωση των λιπιδίων του αίματος ή σε οποιοδήποτε άλλο συστατικό του φαρμάκου [22]. Не приймайте ліки при гіперчутливості (алергії) до Мібезету або інших подібних ліків, що використовуються для зниження ліпідів у крові, або будь-яких інших складових ліків.

- складнопідрядних речень з підрядними мети:

Εάν έχετε πάρει περισσότερο Nurofen απ' ότι θα έπρεπε απευθυνθείτε πάντα σε γιατρό ή στο πλησιέστερο νοσοκομείο για να ενημερωθείτε για τον κίνδυνο και συμβουλές σχετικά με τις ενέργειες που πρέπει να ληφθούν. Якщо ви прийняли більше Нурофену, ніж слід, завжди звертайтеся до лікаря або найближчої лікарні, щоб отримати інформацію про ризики та поради щодо того, що робити [24].

Μην πάρετε διπλή δόση για να αναπληρώσετε τη δόση που ξεχάσατε. Не приймайте подвійну дозу, щоб компенсувати дозу, яку забули прийняти.

- складнопідрядні речення з підрядним причини, в яких говориться, чому не можна вдаватися до певних дій:

Μη διακόπτετε τη θεραπευτική αγωγή σας αλλά επειδή αισθάνεστε καλύτερα. Не припиняйте лікування лише тому, що ви себе почуваєте краще.

Ще однією особливістю новогрецьких медичних інструкцій, якій варто приділити увагу, є вживання латинських медичних скорочень:

in vitro – у біології відноситься до відповідних експериментів, які проводяться поза живим організмом, тобто в пробірці;

in situ – у біології це означає досліджувати явище саме там, де воно відбувається, тобто на місці. В онкології цей термін відноситься до карциноми (рак епітелію). *In situ* означає, що злоякісні клітини є в епітелії, але не проникли за межі базальної мембрани в більш глибокі тканини. У генетиці *in situ* може означати всередині хромосоми;

ex vivo – означає, що щось відбувається поза організмом. У біології *ex vivo* відноситься до експериментів, що проводяться на живих тканинах або штучному середовищі поза організмом;

in utero – означає внутрішньо-матковий, утробний. Використовується у біології для опису стану плода;

in vivo – означає живий, відноситься до того, що відбувається в живому організмі. Особливо у біології цей термін відноситься до експериментів, що проводяться на тканинах у межах живого організму;

in silico – біологічний термін, що відноситься до експериментів усередині або поза живими організмами;

per os – означає перорально, всередину, через рот. Зазвичай відноситься до прийому лікарських засобів.

Тут ми можемо відзначити, що наведені вище латинські фрази є зовнішніми запозиченнями з латинської термінології, які зберегли у медичній новогрецькій термінології своє первісне значення та структуру незмінними до сьогодення.

У сучасному світі лікарські препарати стали невід'ємною частиною життя, і, як наслідок, переклад фармацевтичних текстів зайняв важливе місце серед інших перекладів медицини. Оскільки більшість ліків виробляється за кордоном, проблема правильного перекладу лікарських текстів сьогодні є актуальною. Виконання цього виду перекладу можна довірити тільки фахівцю з відповідними знаннями в галузі медицини та фармацевтики. Цей переклад має особливу структуру, якої необхідно дотримуватися. Перекладач несе велику відповідальність, оскільки неправильне тлумачення інформації в медичному тексті може призвести до неправильного лікування або застосування ліків.

Проте якісний переклад медичних текстів зі складною термінологією є цілком здійсненним завданням, достатньо тільки знати специфіку медичних термінів, засоби їх утворення та перекладу.

2.2. Перекладацькі трансформації, основні засоби перекладу медичних термінів

Медичні тексти написані мовою жорстких форм і кліше, точності та аскетизму, і саме такими якостями повинен володіти кінцевий продукт перекладу. Перекладені тексти повинні містити ретельно вивірену медичну термінологію, щоб не стати причиною неточної діагностики, неправильної інтерпретації досягнень науки і, як наслідок, грубої помилки у професійній діяльності [59, с.87].

На думку В. Н. Комісарова, будь-яка перекладацька стратегія ґрунтується на принципах, з яких повинен відштовхуватися перекладач [30, с.197]:

- 1) принцип визначення семантичної домінанти – найважливішої частини змісту перекладеного висловлювання;
- 2) принцип, який полягає в тому, що значення цілого важливіше значення окремих частин;
- 3) принцип повної відповідності перекладу нормам мови, на яку робиться переклад.
- 4) принцип неприпустимості сліпого копіювання форми оригіналу (вимога «перекладати зміст, а не букву оригіналу»);
- 5) і те, що у процесі перекладу розуміння оригіналу має передувати його перекладу.

Ці принципи по-різному реалізуються у конкретних умовах перекладацького акта. Тому стратегію слід розробляти, а потім реалізувати з урахуванням стильових особливостей тексту, оскільки стратегія перекладу є певним вектором перекладацької діяльності, що включає різноманітні тактики трансформації тексту під час його передачі засобами мови перекладу з урахуванням мети комунікації та особливостей адресата.

Одним із способів перекладу наукових медичних текстів є застосування трансформацій. Хоча тема перекладацьких трансформацій знаходиться в

центрі уваги вітчизняних і зарубіжних перекладознавців, досі не існує єдиної думки, що ж саме є перекладацькою трансформацією.

За визначенням, даним в лінгвістичній енциклопедії О. О. Селіванової, трансформація – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних або семантичних компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі [52, с.536].

Різні вчені по-різному інтерпретують поняття «перекладацькі трансформації». Наприклад, на думку Я. І. Рецкера, трансформації є прийомами логічного мислення, які допомагають розкривати значення іншомовного слова в контексті і знаходити йому відповідність, що не збігається зі словником [46, с.38].

В. Н. Комісаров розуміє перекладацькі трансформації як перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу у випадках, коли словникова відповідність відсутня або не може бути використана за умовами контексту [30, с.170].

Одне з найвідоміших визначень поняття «перекладацька трансформація» належить Л. С. Бархударову. На його думку, так називаються численні і якісно різноманітні міжмовні перетворення, які сприяють досягненню перекладацької еквівалентності, незважаючи на розбіжності у формальних і семантичних системах двох мов; це численні перегрупування, перестановки і перерозподілу окремих смислових елементів [5, с.17].

Виходячи з наведених вище визначень, можна зробити висновок, що перекладацькі трансформації – це міжмовні перетворення, перебудова елементів тексту оригіналу, операції перевираження сенсу з метою досягнення перекладацького еквівалента.

Незважаючи на відносно молодий вік теорії перекладу або перекладознавства як науки, сьогодні існує безліч робіт, присвячених перекладацьким трансформаціям, оскільки даний аспект є одним з головних, і знання його теоретичних основ є важливим для кожного перекладача.

Згідно з найбільш поширеною класифікацією запропонованої В. Н. Комісаровим, перекладацькі трансформації необхідно поділяти на лексичні, граматичні та комплексні лексико-граматичні трансформації, де перетворення або зачіпають одночасно лексичні та граматичні одиниці оригіналу, або є міжрівневими, тобто здійснюють перехід від лексичних одиниць до граматичних і навпаки [29, с.150]. В. Н. Комісаров виділяє наступні види перекладацьких трансформацій:

1. Лексичні: а) формальні (транслітерація, калькування), б) лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція).

2. Граматичні: дослівний переклад (синтаксичне уподібнення), членування або об'єднання речень, граматичні заміни (заміна форми слова, частини мови, члена речення).

3. Лексико-граматичні: антонімічний переклад, описовий переклад (експлікацію), компенсація [29, с.159].

Отже, у нашому дослідженні, ми будемо спиратися на класифікацію перекладацьких трансформацій В. Н. Комісарова.

Серед найбільш використовуваних лексичних способів при перекладі медичної термінології з новогрецької на українську мову, були виявлені наступні: транслітерація і транскрибування, калькування, конкретизація, генералізація, модуляція.

У своїй роботі «Курс перекладу» Л. К. Латишев визначає лексичні трансформації як «відхилення від словникових відповідностей, суть яких полягає в заміні окремих лексичних одиниць (слів і стійких словосполучень) мови оригіналу лексичними одиницями мови перекладу, які не є їх словниковими еквівалентами» [4, с.196]. Одним з найпростіших лексичних прийомів перекладу медичних термінів є транслітерація і транскрибування.

Транслітерація і транскрипція – це способи перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її форми за допомогою букв мови перекладу.

Провідним способом у сучасній перекладацькій практиці є транскрипція із збереженням деяких елементів транслітерації, наприклад: *ψυχολογία* – *психологія*. У зв'язку з тим, що фонетичні та графічні системи різних мов мають суттєві відмінності, передача форми слова мови оригіналу мовою перекладу завжди дещо умовна та приблизна.

При **транскрипції** відтворюється звукова форма іншомовного слова. Особливий тип мовних одиниць, який зазвичай піддається транскрипції є терміни. Наприклад:

ψευδομυωμία – псевдоміопія,
χλαμύδια – хламідія,
παθοφυσιολογία – патофізіологія,
β-αδρενεργικό – β-адренергічний,
λεμφοίδημα – лімфедема,
διάγνωση – діагноз,
υπερκαλιαιμία – гіперкаліємія.

Зазвичай, така перекладацька трансформація як транскрипція, використовується у медицині при передачі назв лікарських препаратів, наприклад: *καπτοπρίλη* – каптоприл (препарат, для лікування хронічної серцевої недостатності), *βαρφαρίνη* – варфарин (препарат, для лікування тромбозів глибоких вен та емболії легеневої артерії), *τικλοπιδίνη* – тиклопідин (антитромботичний, антиагрегаційний засіб), *ινδιναβίρη* – індинавір (протівірусний засіб, інгібітор ВІЛ-протеази), *ιτρακοναζόλη* – ітраконазол (протигрибковий препарат); або захворювань, наприклад: *άσθμα* - астма, *δερματίτιδα* – дерматит, *διάρροια* – діарея, *ταχυκαρδία* – тахікардія, *καταρρακτης* – катаракта, *σύφιλη* – сифіліс, *βρογχίτιδα* – бронхіт, *χολόσταση* – холестаза, *ψωρίαση* – псоріаз, *γονόρροια* – гонорея, *ηπατίτιδα* – гепатит, *τοξοπλάσμωση* – токсоплазмоз.

При **транслітерації** відтворенню підлягає літерний склад іншомовного слова. Прийом транслітерація означає, що у перекладі передається графічна форма слова оригіналу:

μεγαλομανία – мегаломанія,
 φαινυλκετονουρία – фенілкетонурія,
 λεμφαγγείωμα – лімфангіома,
 φαρμακομανία – фармакоманія,
 κώμα – кома,
 πολυουρία – поліурія,
 νυκτουρία – ніктурія,
 λευκοπενία – лейкопенія,
 γυναικομαστία – гінекомастія.

Варто звернути нашу увагу ще на один спосіб перекладу, який дуже часто використовується для перекладу термінів – це адаптивне транскодування, або практичне транскрибування, під час якого форма слова у вихідній мові дещо адаптується до фонетичної та / або граматичної структури мови перекладу [44, с.255]: ορμόνες – гормони, μαζοχισμός – мазохізм.

Перекладаючи засобом транслітерації (транскрибування) або ж транскодування, не слід також забувати про «фальшивих друзів перекладача» (ψευδόφιλες λέξεις του μεταφραστή):

λειτουργεία – функція (а не літургія),
 σίγμα – стандартне відхилення (а не сігма),
 σκάλα – психологічний тест (а не скала),
 χορεία – хорея (а не хор), що призводить до грубих викривлень змісту.

Калькування – це спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових компонентів (морфем чи слів) їх лексичними еквівалентами в мові перекладу. Іншими словами, під час калькування утворюється нове слова або стійке поєднання в мові перекладу, яке повторює структуру лексичної одиниці оригіналу [39, с.76]:

αιμόσταση – гемостаз,
 ταχυπαλμία – тахікардія.

Я. І. Рецкер зазначає, що калькування зазвичай застосовується при передачі складних за структурою термінів, наприклад:

καρδιακή ανεπάρκεια – серцева недостатність,
 αρτηριακή υπέρταση – артеріальна гіпертензія,
 συστολική και διαστολική δυσλειτουργία – систолічна та діастолічна
 дисфункція,

γαστροδωδεκαδακτυλική αρτηρία – гастродуоденальна артерія,
 ισχαιμική καρδιακή πάθηση – ішемічна хвороба серця,
 αλλεργική αντίδραση – алергічна реакція.

Отже, калькування широко використовується в перекладі, і це один з найпоширеніших прийомів перекладу, який забезпечує стислість і простоту отриманого за його допомогою еквівалента, та досягнення однозначної співвіднесеності з одиницею оригіналу. Слід зазначити, що калькування передусім забезпечує інтернаціональність змісту термінів при збереженні їх національної форми, що відіграє важливу роль під час перекладу медичної термінології з новогрецької на українську мову.

Також переклад термінів можливий шляхом описового перекладу. **Експлікація** чи **описовий переклад** – це лексико-граматичне перетворення, при якому лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, яке пояснює її значення, тобто дає більш менш повне пояснення або визначення цього значення в мові перекладу [39, с.158]. За допомогою експлікації можна передати значення будь-якого безеквівалентного слова у оригіналі [34, с.185]. Наприклад: μη ινσουλινοεξαρτώμενος διαβήτης (ο διαβήτης τύπου 2) перекладається як цукровий діабет II типу, який не залежить від інсуліну. Наведемо ще приклади:

επικινδυνότητα – ризикована поведінка,
 τρισωμία X – синдром трисомії за X-хромосоμοю,
 καταναυκασμός – ірраціональна одержимість чимось або кимось.

До описового перекладу висувають такі вимоги:

- 1) переклад має точно відтворювати основний зміст поняття, яке було позначене терміном;
- 2) опис не повинен бути викладений докладно;

3) словосполучення повинно мати нескладну синтаксичну структуру.

Такий прийом застосовується і для перекладу нових термінів-неологізмів, які зазвичай полягають у лапки [44, с.256], наприклад:

«διάσχιση» της προσωπικότητας – коли людина ненадовго втрачає контроль над своєю свідомістю.

Якщо словник не надає точного еквівалента для певного терміну, або використання методів калькування, транскодування чи описового перекладу є недоречними, можна використовувати і інші трансформації, а саме лексико-семантичні.

Вибір основного засобу серед лексико-семантичних трансформацій – є одним з основних професійних навичок перекладача. Робота зі словниками відіграє важливу роль, а в деяких випадках, використання інтуїції, уяви, культурного кругозіру і почуття мови.

Лексико-семантичні заміни – це метод перекладу лексичних одиниць оригіналу, у якому під час перекладу використовуються одиниці мови перекладу, зміст яких не відповідає значенням одиниць мови оригіналу, проте може бути отримано з них за допомогою певних логічних перетворень [14, с.103]. До таких замін відносяться генералізація, конкретизація, та модуляція (смісловий розвиток).

Конкретизація – це вид перекладацької трансформації, при якому елементи значення, які втрачаються при перекладі одиниці мови оригіналу, передаються у тексті перекладу іншими засобом. Таким чином, втрачений сенс відновлюється, «компенсується», і, загалом, зміст оригіналу відтворюється більш повно.

Наприклад, у новогрецькій мові термін «спосіб» може відноситися до різних ситуативних умов залежно від контексту:

μέθοδος εγγραφής – спосіб реєстрації,

προληπτικό μέσο προστασίας – профілактичний спосіб захисту,

τρόπος της ζωής – спосіб життя.

В українській мові необхідно замінити слова чи словосполучення з більш широким спектром значень, на відповідники, що вказують на значення залежно від контексту чи стилістичних потреб.

При **генералізації** одиниця мови оригіналу з вузьким значенням замінюється одиницею мови перекладу з більш широким значенням, тобто це перетворення протилежне конкретизації [39, с.110]. Наприклад:

Το φάρμακο αυτό πρέπει να φυλάσσεται σε μέρη που δεν το βλέπουν και δεν το φθάνουν τα παιδιά. Цей препарат слід зберігати в недоступному для дітей місці.

Η λήψη υπερβολικής δόσης μπορεί να προκαλέσει υπόταση. *Передозування* (досл. прийняття надмірної дози) може викликати гіпотензію.

Наведемо ще приклади:

εξάρτηση από ναρκωτικές ουσίες – наркоманія (досл. залежність від наркотичних речовин),

κατακράτηση υγρών – набряк (досл. затримка рідини)

αντιπηκτικά φάρμακα – антикоагулянти (досл. антикоагулянтні препарати),

δυσκολία στον ύπνο – безсоння (досл. труднощі зі сном),

ανοσοποιητικό σύστημα – імунітет (досл. імунна система).

Модуляція (смісловий розвиток) – це процес заміни слова або словосполучення мови оригіналу одиницею мови перекладу, значення якої є логічно зрозумілим із значення одиниці оригіналу [39, с.120]. Логічний зв'язок між такими термінами має бути очевидний і семантично достатній, щоб у перекладі причина могла бути замінена наслідком чи навпаки, цілою частиною. Наприклад:

Η φαρμακοθεραπεία των ψυχικών διαταραχών βασίζεται στα ψυχοτρόπα φάρμακα. Фармакотерапія психічних захворювань (досл. розладів) здійснюється (досл. базується) за допомогою психотропних препаратів.

Εάν έχετε απορίες, ρωτήστε τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό ή τον νοσοκόμο σας. Якщо у вас виникли *запитання* (досл. труднощі), зверніться до лікаря, фармацевта чи медсестри.

Τα ψυχοτρόπα φάρμακα είναι χημικοί παράγοντες που *επιδρούν* στον εγκέφαλο και επηρεάζουν τις ψυχικές λειτουργίες ή τη συμπεριφορά του ατόμου. Психотропи – це хімічні речовини, які *негативно впливають* (досл. просто впливають) на мозок, психічні функції і поведінку людини.

Наведемо ще приклади:

μη φυσιολογικό καρδιακό ρυθμό – аномальний серцевий ритм (досл. неприродний),

σοβαρό άσθμα – важка астма (досл. серйозна астма),

χειρουργική επέμβαση – хірургічна операція (досл. хірургічне втручання),

δυσκολία κατά την ακοή – порушення слуху (досл. труднощі зі слухом).

Крім того, основним прийомом перекладу термінів є переклад з використанням **лексичного еквівалента**. Еквівалент – це постійна лексична відповідність, яка точно відповідає значенню слова. Терміни з еквівалентами в мові перекладу відіграють важливу роль під час процесу перекладу, тому що вони служать орієнтирами у тексті, від них залежить розкриття сенсу інших слів, і вони дозволяють з'ясувати характер тексту. Наприклад:

προσομοίωση – симуляція,

μνήμη – пам'ять,

μέθοδος – метод,

κούραση – втома,

δύσπνοια – задишка,

αποπροσανατολισμός – дезорієнтація,

κύτταρο – клітина,

αϋπνία – безсоння,

αντισύλληψη – контрацепція.

Підсумовуючи все вищевикладене, можна стверджувати, що серед найбільш частотних засобів перекладу медичних термінологічних одиниць, ми

виділили наступні: транслітерацію і транскрибування, калькування, конкретизацію, генералізацію, модуляцію та описовий переклад (експлікацію).

Але існує безліч різних точок зору у питанні про поділ трансформацій на види, тому розглянемо більш детально класифікації різних авторів.

Р. К. Міньяр-Білоручев у своїх роботах виділяє три види перекладацьких трансформацій [39, с.68]:

1. лексичні – генералізації та конкретизації;
2. граматичні – заміна частин мови або членів речення, об'єднання речень або їх членування;
3. та семантичні – синонімічні та метафоричні заміни, логічний розвиток понять, антонімічний переклад і прийом компенсації.

Антонімічний переклад – це лексико-граматична трансформація, при якій стверджувальна форма в оригіналі замінюється негативною в перекладі або, навпаки, негативна форма замінюється на стверджувальну, і ця трансформація супроводжується заміною лексичної одиниці мови оригіналу на одиницю мови перекладу з протилежним значенням [39, с.151].

А. Н. Фітерман і Т. Р. Левицька виділяють три типи перекладацьких трансформацій:

- лексичні (додавання, конкретизація, генералізація, та опущення);
- граматичні (перестановка, опущення, додавання, перебудова чи заміна частин мови, речення) [36, с.52];
- стилістичні (синонімічні заміни, описовий переклад, компенсація та інші види замін).

Вчений Л. К. Латишев виділяє шість типів трансформацій:

1. лексичні – заміна лексем синонімами, які підходять за контекстом;
2. стилістичні – перетворення стилістичного забарвлення слова;
3. морфологічні – заміна однієї частини мови іншої;
4. синтаксичні – заміна синтаксичних функцій слів і словосполучень [33, с.128];

5. семантичні – заміни деталей-ознак;

6. змішані трансформації – конверсія і антонімічний переклад.

Вчений А. Д. Швейцер виділяє чотири види трансформацій [60, с.98]:

- трансформації на компонентному рівні семантичної валентності, тобто відбувається застосування різного роду замін. Наприклад, заміна морфологічних засобів лексичними, іншими морфологічними, синтаксичними або фразеологічними та інші граматичні (перестановка, опущення, додавання, перебудова чи заміна частин мови, речення);

- трансформації на прагматичному рівні (перекладацькі компенсації, заміна тих чи інших стилістичних засобів іншими, заміна алюзій (реалій) на аналогічні, а також перекладацькі компенсації);

- трансформації, що здійснюються на референційному рівні (конкретизація (гіпонімічна трансформація), генералізація (гіперонімічна трансформація), заміна реалій (інтергіпонімічна трансформація), а також переклад за допомогою реметафоризації (синекдохічна трансформація);

- трансформації на стилістичному рівні (компресія і розширення). Під компресією мається на увазі еліпсис, семантичне стягування, опущення надлишкових елементів і лексичне згортання.

Я. І. Рецкер навпаки називає лише два типи трансформацій [46, с.77]:

- граматичні трансформації, до яких входить заміна частин мови або членів речення;

- та лексичні трансформації – конкретизація, генералізація, диференціація значень, антонімічний переклад, компенсація втрат, що виникає у процесі перекладу, у смисловому розвитку та у цілісному перетворенні.

А. А. Паршин виділяє такі основні типи трансформацій [58, с.234]:

1. лексичні трансформації: транскрибування, транслітерація, калькування та лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція);

2. граматичні трансформації: синтаксичне уподібнення (дослівний переклад), членування речень або об'єднання речень, граматичні заміни (заміни форми слова, частини мови або члена речення);

3. лексико-граматичні трансформації: антонімічний переклад, описовий переклад (експлікація), компенсація.

Лінгвіст Л. С. Бархударов, який зробив значний внесок у розвиток типології перекладацьких трансформацій, ґрунтувався на ідеї про те, що перекладацькі трансформації – це численні та якісно різні міжмовні перетворення, які необхідні для досягнення перекладацької еквівалентності («адекватності перекладу»), незважаючи на несхожість у формальних та семантичних системах двох мов [5, с.190]. Л. С. Бархударов, відокремив чотири типи трансформацій, що мають місце в ході нашого дослідження:

1. перестановки;
2. заміни – лексичні заміни, синтаксичні заміни в складному реченні, компенсація, заміни форм слова, заміни частин мови, заміни членів речення (перебудова синтаксичної структури речення), антонімічний переклад;
3. додавання;
4. випущення.

Розглянемо деякі перекладацькі трансформації з класифікації Л. С. Бархударова більш детально на прикладах термінологічної лексики новогрецьких медичних текстів.

Якщо еквівалентність перекладу шляхом дослівного перекладу є неможливою, структура речення зазвичай змінюється в процесі перекладу, тобто використовуються граматичні трансформації.

Застосування граматичних трансформації ґрунтується на перетворенні структури речення у тексті оригіналу відповідно до норм мови перекладу. Трансформація може бути повною або частковою залежно від того, якщо структура пропозиції змінюється повністю або частково. Зазвичай, коли замінюються головні члени пропозиції, відбувається повна трансформація, якщо замінюються лише другорядні – часткова [5, с.56]. Крім заміни членів речення можуть замінюватись і частини мови.

Перестановка – це зміна положення мовних елементів (слова, словосполучення, частини складного речення чи самостійного речення) у тексті перекладу, порівняно з текстом оригіналом, наприклад:

μυκητιασική δερματική λοίμωξη – грибкова інфекція шкіри,
σημεία καρδιακών προβλημάτων – ознаки проблем з серцем,
ηπατική λοίμωξη – інфекція печінки,
στοματικά έλκη – виразки в роті,
δερματική βλάβη – пошкодження шкіри,
καρδιακή συστολή – скорочення серця.

Заміни – це найпоширеніший і різноманітний вид перекладацьких трансформацій. У процесі перекладу заміни можуть піддаватися граматичні одиниці, а саме форми слів, частини мови, члени речення, типи синтаксичної зв'язку тощо [5, с.61]. Іншими словами, існують граматичні та лексичні заміни. Заміна частин мови – це найпоширеніший вид перекладацьких трансформацій. Наведемо деякі приклади:

- заміна дієслів прикметником:

Θα πρέπει να ενημερωθείτε από τον γιατρό σας για το πώς να αναγνωρίζετε τα συμπτώματα που προκαλούνται από την орτοστατική υπόταση και για τα μέτρα που πρέπει να λάβετε στην περίπτωση που αυτά εμφανιστούν. Ви повинні дізнатися у свого лікаря, як розпізнати симптоми, *викликані* ортостатичною гіпотензією, і які дії слід вжити у разі їх появи.

Να μη χρησιμοποιείτε αυτό το φάρμακο μετά την ημερομηνία λήξης που αναφέρεται στο κουτί. Не використовуйте цей препарат після закінчення терміну придатності, *зазначеного* на упаковці.

- заміна прикметника іменником:

θωρακικό άλγος – біль у грудях,
αιματολογικός έλεγχος – аналіз крові,
πνευμονικό οίδημα – набряк легенів,
ιδιοπαθή πνευμονική ίνωση – ідіопатичний фіброз легенів,
ηπατικά προβλήματα – проблеми з печінкою.

• заміна іменника прикметником:

φάρμακα κατά της υπέρτασης – антигіпертензивні препарати

Крім того, при перекладі медичної термінології часто відбувається перебудова синтаксису речення – заміна пасивної конструкції, наприклад:

Η χρήση του Nurofen θα πρέπει να διακόπτεται αμέσως στην πρώτη εμφάνιση δερματικού εξανθήματος. Прийом Нурофену слід негайно *припинити* при першій появі шкірного висипу.

Η λοίμωξη του στοματικού βλεννογόνου είναι τόσο σοβαρή, ώστε να *παρεμποδίζει* την κατάποση και αυξάνει τον κίνδυνο αναρρόφησης. Інфекція слизової оболонки порожнини рота може бути настільки серйозною, що *заважає* ковтанню та підвищує ризик аспірації.

Το φάρμακο *συνταγογραφείται* για σας για τη θεραπεία ή πρόληψη της γρίπης. Препарат *призначають* для лікування або профілактики грипу.

Отже, як бачимо з вищезазначених прикладів, ці види трансформацій можуть поєднуватися один з одним, і набувати характеру комплексних, складних трансформацій. Загалом, при перекладі одночасно здійснюються різного роду трансформації, тобто вони поєднуються один з одним – перестановка супроводжується заміною, граматичне перетворення лексичним і т.д. тому, саме такий складний, комплексний характер перекладацьких трансформацій, робить переклад складним і важким процесом.

2.3. Труднощі при перекладі медичних термінів з новогрецької мови на українську мову

Медичний переклад – це переклад текстів і матеріалів з таких галузей, як медицина, біологія, фармацевтика, ветеринарія, екологія, біохімія, медична техніка та ін. [6, с.115] Головною особливістю медичного тексту є його складний зміст і використання вузькоспеціальної лексики. І коли справа доходить до медичних перекладів, перекладач часто стикається з проблемою

нерозуміння змісту вихідного тексту. У такому випадку перекладач повинен звертатися до медичного працівника для здійснення правильного перекладу.

Однак, працюючи з медичними текстами, перекладач стикається і з багатьма іншими проблемами. При порівнянні перекладів з однієї мови іншою, ці особливості стають досить помітними. Таким чином, лінгвісти виділили дві категорії фундаментальних проблем перекладу: проблеми перекладу, які носять універсальний характер та проблеми перекладу, що стосуються специфіки конкретної мови.

Лінгвіст М. Руло, досліджуючи матеріали перекладів англійської та французької мов, виділив такі проблеми перекладу [11, с.8]:

- переклад термінів-епонімів;
- синонімічність термінології;
- постійні зміни у термінології;
- низька якість спеціалізованих словників;
- розбіжність афіксів та суфіксів у медичних термінах загального походження;
- особливості метонімічного вживання термінів;
- особливості вживання конкретних елементів мови.

Лінгвістом Н. Раск, який проводив дослідження на матеріалі шведської та англійської мови, було виділено такі перекладацькі труднощі [38, с.5]:

- застосування запозичень англійської мови у перекладному тексті;
- недостатня уніфікація термінології;
- відмінності в медицині та охороні здоров'я по всьому світу;
- труднощі перекладу термінів-епонімів.

Лінгвіст Х. Лі-Янке запропонував таку класифікація універсальних труднощів медичних перекладів [66, с.9]:

- проблема перекладу термінів-епонімів;
- труднощі перекладу аббревіатур та скорочень;
- допустимість застосування англійських запозичень;

- проблеми із термінологією.

Зазначені проблеми було розглянуто нами на матеріалах медичних текстів. Проаналізувавши медичні тексти на новогрецькій мові, було виділено низку особливостей, які призводять до виникнення перекладацьких труднощів, а саме: спеціалізована медична термінологія, неповнота спеціалізованих двомовних словників, розбіжності у методиці досліджень та медичної практики різних країн, синонімія термінів, вживання епонімів, англіцизми.

Розглянемо перелічені труднощі докладніше.

По-перше, характерною особливістю сучасного медичного тексту є наявність складної термінології, яка поєднує в собі суміжні предметні галузі, а саме хімію (*τριωδοθυρονίνη* – трийодтиронін, *ινσουλίνη* – інсулін, *β-λακτάμη* – β-лактам, *αμινογλυκοσίδη* – аміноглікозид, *θυροξίνη* – тироксин), біологію (*μεταβολισμός* – метаболізм, *ανοσία* – імунітет, *ιστός* – тканина, *βακτήριο* – бактерія, *μυς* – м'яз), фізику (*ακτινογραφία* – рентген, *υπερηχογράφημα* – ультразвукова діагностика (УЗД), *ενδοσκόπιο* – ендоскоп, *Μαγνητική Τομογραφία (MRI)* – магнітно-резонансна томографія (МРТ), *οφθαλμοσκόπιο* – офтальмоскоп), генетику (*καρυότυπος* – каріотип, *γονίδιο* – ген, *μετάλλαξη* – мутація, *μεταβλητότητα* – мінливість, *κληρονομικότητα* – спадковість). Наприклад, знання хімічної термінології потрібне при перекладі розділів «фармакокінетика» та «фармакодинаміка» в інструкціях щодо застосування лікарського препарату; знання термінології фізики потрібно при перекладі наукових статей, які присвячені розробкам в галузі біофізики; а при перекладі про нові медичні технології (наприклад, біонічні протези) потрібне знання основ технічного перекладу.

Серйозною перешкодою для перекладу є неповнота спеціалізованих двомовних словників, які в деяких випадках вводять перекладача в оману. В умовах стрімкого розвитку медичної науки навіть онлайн-словники, які швидко поповнюються, не встигають за новоутвореннями термінології.

Наступною серйозною перекладацькою проблемою є розбіжності у методиці досліджень та медичної практики різних країн. Наприклад, в українських медичних текстах, застосовується такий термін як *кольоровий показник крові*, а в новогрецьких текстах інший термін, що позначається англ. аббревіатурою *МСН* (*μέση περιεκτικότητα αιμοσφαιρίνης*), і перекладається як *середній вміст гемоглобіну*.

До цієї проблеми можна ще віднести розбіжності деяких класифікацій та відмінності в організації системи охорони здоров'я. Наприклад, позначення груп крові в українській та новогрецькій мовах мають такі відповідності: I – 0, II – A, III – B, IV – AB.

Наступна проблема, пов'язана із **синонімією термінів**. Однак це не говорить про полісемію, яка могла б ввести в оману медика чи перекладача-медика. Кожне з цих понять має відтінок значення.

Саме поняття синонімія (від грецького *synonymia* – однозначність) є словами чи словосполученнями, які позначають одне спеціальне поняття. :

προστασία / άμυνα του οργανισμού κατά του ιού – захист організму від вірусу;

πτώση / μείωση της αρτηριακής πίεσης – зниження артеріального тиску;

ανεπιθύμητη ενέργεια / παρενέργεια – побічний ефект;

εξάπλωση / διάδοση της γρίπης – поширення грипу;

καρδιακός ρυθμός / παλμός – серцебиття;

ιατρική βοήθεια / περίθαλψη – медична допомога;

αδυναμία / αδιαθεσία – слабкість, нездужання;

ευαισθησία / αισθητικότητα – чутливість;

δοκιμή / εξέταση – випробування,

μελάνιασμα / μελανιά – синець;

δισκίο / χάπι – пігулка;

μόλυνση / λοίμωξη – інфекція;

υποφέρω / πάσχω – страждати, хворіти;

σύμπτωμα / σημάδι / σημείο – симптом, ознака;

άλγος / πόνος – біль.

З одного боку, концепція синонімії дозволяє уникати неодноразового повторення одного й того ж слова в ряді речень і робить зміст більш прийнятним зі стилістичної точки зору, не впливаючи на зміст висловлювання. З іншого боку, не всі з цих варіантів мають однакове значення і можуть бути використані в будь-якому тексті для заміщення один одного.

Після ретельного дослідження інтерпретації та прикладів використання цих термінів в сучасних новогрецьких тлумачних словниках, ми дали визначення деяких термінів.

Поняття *μόλυνση* – це потрапляння в організм патогенного мікроорганізму, наприклад, мікробів, вірусів, грибків тощо. А поняття *λοίμωξη* – це процес зараження в результаті швидкого розмноження цих мікроорганізмів, що призводить до запалення (жару, температури, набрякlosti, болі).

Необхідно підкреслити, що для правильного використання синонімічних термінів, потрібно приділити час аналізу їх вживання, читанню статей, текстів, у яких використовуються ці терміни.

Загалом, лінгвісти вважають синонімію вкрай небажаним явищем, яке ставить під питання саму термінологічність даних одиниць. Вчені стверджують, що стандартизація медичних термінів часто піддається критики з боку медичних спільнот, і що запропоновані терміни не завжди бувають лінгвістично вдалими [48, с.132].

Питання щодо англіцизмів є однією з найбільш актуальних проблем перекладознавства та термінології. Хоча і офіційні органи Греції, які визначають мовну політику, виступають проти ведення англіцизмів в новогрецьку мову, англійські лексеми досить міцно закріпилися у сферах, які пов'язані із новітніми медичними технологіями.

Загалом, англіцизми відносяться до таких галузей, як фармацевтика, імунологія, генетика, мікробіологія. Поштовхом для поширення цих слів в

останні десятиліття стали досягнення в науці та техніці, поява нових методів лікування захворювань, приладів та інструментів для медичних цілей.

Крім всього іншого, англійські слова залишаються повністю незасвоєними, пишуться латинським шрифтом, а іноді з морфологічними ознаками, які є притаманні англійській мові, наприклад, із закінченням -s на позначення множини [50, с.250]:

Κυτίο που περιέχει 1 blister από αλουμίνιο με foil ασφάλειας. Συσκευασία 30 ζακχαρόπληκτων σε blisters. Упаковка, що містить 1 пластинку з захисною фольгою. Упаковка з 30 пастилок у пластинках.

Вживання абревіатур на англійській мові є найбільш поширеним явищем для медичних новогрецьких текстів:

Dermatofibrosarcoma protuberans (DFSP) – дерматофібросаркома протуберани,

thyreostimulating hormon (TSH) – тиреостимулюючий гормон,

nucleosic retrotranscriptase inhibitors (NRTI) – нуклеозидні інгібітори зворотної транскриптази.

Присутність англійської лексики не обмежується абревіатурами, її також можна зустріти в назвах діючих речовин: Magnesium Hydroxide – гідроксид магнію, Alendronate sodium – Алендронат натрію, Aluminium Hydroxide – гідроксид алюмінію[50 с.254].

Слід також наголосити, що дуже характерним для медичних новогрецьких текстів є вживання епонімів англійською мовою, де одиниця англійського походження часто використовується поряд із поширеним новогрецьким еквівалентом. Епоніми – терміни та поняття, які утворені від будь-якого власного імені та названі на честь вчених, які зробили найбільший внесок у дослідження цих захворювань. Епоніми являють собою двокомпонентні утворення: власне ім'я + узагальнююче значення (захворювання, пухлини, синдроми, та ін.):

σύνδρομο Raynaud – синдром Рейно,

σύνδρομο Stevens Johnson – синдром Стівенса Джонсона,

σύνδρομο Guillain-Barre – синдром Гієна-Барре,
 οίδημα του Quinke – набряк Квінке,
 νόσος του Creutzfeldt-Jacob – хвороба Кройцфельда-Якоба,
 σημείο Nikolsky – симптом Нікольського.

Слід зазначити, що досить часто власні імена в епонімах передаються в новогрецьких текстах за допомогою транслітерації:

σύνδρομο Κλαϊνφέλτερ – синдром Клайнфельтера,
 σύνδρομο Ράι – синдром Рея,
 κληρονομική οπτική νευροπάθεια Λέμπερ – спадкова оптична нейропатія
 Лебера,
 τεστ Παп – тест Папаніколау,
 μέθοδος του Bailey – метод Бейлі,
 κυτταρική ιστοκύττωση Λάνγκερχανς – гістіоцитоз з клітин Лангерганса,
 μεταφυσιακή χονδροδυσπλασία του Γιάνσεν - метафізарна хондродисплазія
 Янсена,
 νόσος Τέι-Ζακς – хвороба Тея-Зака,
 σάρκωμα του Ίουινγκ – саркома Юїнга,

Виходячи з наведених вище прикладів, епоніми можна розділити на наступні групи:

1. найменування методів досліджень та лікування:

κούμπωμα Adam – адамова застібка,
 αναστόμωση Potts – анастомоз Поттса,
 εγχείρηση Potts – операція Поттса,
 ελιγμός του Valsalva – маневр Вальсальвы.

2. назви анатомічних одиниць організму:

μυς του Χόρνερ – м'яз Горнера,
 σώματα Heinz – Тільця Хайнца,
 οισοφάγος Barrett – Стравохід Барретта,
 παράλυση προσωπικού νεύρου τύπου Bell – Параліч Белла,
 αδένας Bartholin – бартолінова заліза.

3. назви хвороб:

ασθένεια Chagas – хвороба Шагаса,
 νόσος του Crohn – хвороба Крона,
 νόσος του Alzheimer – Хвороба Альцгеймера,
 νόσος του Λου Γκέρινγκ – Хвороба Лу Герінга.

4. назви синдромів:

σύνδρομο Tourette – синдром Туретта,
 σύνδρομο Asperger – синдром Аспергера,
 σύνδρομο Fregoli – Синдром Фреголі,
 σύνδρομο Μινχάουζεν – Синдром Мюнхгаузена.

5. назви тестів щодо визначення захворювань:

τεστ Mantoux – реакція Манту,
 τεστ Rehberg – проба Реберга,
 παράγοντας Hageman – фактор Хагемана.

Ми вважаємо, що проблема англіцизмів є суттєвим недоліком медичних інструкцій, текстів, який не сприяє успішній комунікації між виробником та пацієнтом. Більш того, це говорить про те, що сучасна новогрецька мова в даний час не в змозі обробляти велику кількість англійських термінів, які потрапляють до неї з кожним новим відкриттям та винаходом, більшість з яких робляться поза грецькими межами [50, с.253].

Таким чином, виходячи з вищесказаного, ми можемо стверджувати, що переклад текстів медичної тематики можна вважати одним із найскладніших, адже медицина – це наука, в якій точність відіграє велику роль, адже тут від точності може залежати життя та здоров'я людини. Тому медичний переклад не припускає можливості помилок.

Висновки до розділу 2

У другому розділі «Особливості лексичних, перекладацьких відповідників при відтворенні новогрецьких медичних термінів» було

розглянуто специфіку спеціалізованого перекладу медичних термінів з новогрецької мови на українську мову, шляхи відтворення новогрецьких медичних термінів українською мовою, труднощі при перекладі медичних термінів з новогрецької мови на українську мову.

Проаналізувавши інструкції до медичних препаратів на лексичному, морфологічному і синтаксичному рівнях, було виявлено низку певних особливостей, які є найбільш характерними саме для цього наукового підстилю. Було встановлено, що на лексичному рівні медичним інструкціям є притаманним вживання великої кількості медичних термінів, серед яких найбільший пласт лексики становлять назви захворювань, симптомів та діючих речовин; поширене використання медичних аббревіатур, скорочень, акронімів. Дослідивши особливості на морфологічному рівні, було виявлено широке використання форм пасивного стану дієслова, форм наказового способу дієслів, заперечних форм імперативу; вживання модальних дієслів для вираження порад та застережень, здебільшого *πρέπει* (треба) *μπορώ* чи *δεν μπορώ* (можливі). Розгляд синтаксичного рівня досліджуваних текстів дозволив виявити, що в них провідне місце належить складнопідрядним реченням причини, мети і умови.

Здійснивши комплексний аналіз перекладацьких засобів, які застосовуються при перекладі медичних текстів з новогрецької на українську мову, було виявлено використання лексичних трансформацій (транскрибування – 27%, транслітерація – 13%, калькування – 12%), лексико-семантичних трансформацій (конкретизація – 1%, генералізація – 7%, модуляції – 7%), граматичних трансформацій (граматичні заміни – 10% (форми слова, частини мови чи члена речення), перестановки – 7%), а також описовий переклад – 5%, і пошук еквівалента – 10% .

Було розглянуто проблеми з якими стикаються перекладачі при перекладі медичних текстів, і виявлено такі: спеціалізована медична термінологія, неповнота спеціалізованих двомовних словників, розбіжність у методиці

досліджень та медичної практики різних країн, англіцизми синонімія термінів, вживання епонімів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Термінологія – це окрема галузь кожної національної мови, до якої входять слова та словосполучення, які відносяться до професійної діяльності людини або галузі знань. На сьогодні, саме з’ясування природи терміну становить найслабшу ланку в термінологічній теорії, оскільки термін є не тільки багатоаспектним, але і являє собою предмет внутрішньо суперечливих досліджень. Вирішення завдань, які були поставлені в процесі роботи для досягнення мети, дозволило нам дійти певних висновків, зокрема:

1. Термін – це одиниця лексичного рівня (слово або словосполучення), яка позначає поняття відповідної галузі людської діяльності, формує словник, що містить лексику з певної області знань, і є природним (системним або позасистемним) елементом термінологічного фонду. Медична термінологія – сукупність найменувань, слів та словосполучень, що використовуються для точного однозначного позначення наукових понять, пов'язаних з областю охорони здоров'я. Медична термінологія складається з запозичених греко-латинських термінів, вона є інтернаціональною, і їй є притаманним вживання термінів-епонімів.

2. Проаналізовано засоби словотворення новогрецьких медичних термінів:

- афіксація, додавання префіксів (ανα-, αντι-, περί-, προ-, προσ-, συν-, υπέρ, από-, α-, δυσ-, ευ-,) та суфіксів (ειδής, -ιαίος, -ωδης, -ωση, -ία, -ωμα, -ικός, -ίαση, -τιδα);
- словоскладання, де більшість термінів є складними, тобто багатоконпонентними.

3. У ході практичного дослідження проаналізовано медичні інструкції з новогрецької мови до лікарських препаратів, які дозволили виявити їхню структуру, та визначити деякі особливості, до яких належать: вживання великої кількості медичних термінів на позначення назв захворювань, симптомів та діючих речовин, використання медичних аббревіатур, скорочень,

акронімів; використання форм пасивного стану дієслова, форм наказового способу дієслів, заперечних форм імперативу; вживання модальних дієслів *πρέπει* (треба) *μπορώ* чи *δεν μπορώ* (можливі); вживання складнопідрядних речень причини, мети і умови.

4. Основну частину практичного дослідження становить аналіз перекладацьких трансформацій. Проаналізувавши 265 новогрецьких медичних термінів, було визначено, що для їх перекладу на українську мову застосовуються такі засоби перекладу, як транскрибування і транслітерація, калькування, конкретизація, генералізація, модуляції, граматичні заміни (форми слова, частини мови чи члена речення), перестановки, експлікація (описовий переклад), пошук еквівалента.

Як показало дослідження, транскрибування виступає найбільш продуктивним способом перекладу слів – транскрибування 27%, на другому місці – транслітерація 13%, а на третьому місці – калькування 12%. Серед найменш продуктивних перекладацьких трансформацій, що застосовуються для перекладу медичних термінів, ми виділили конкретизацію – 1%, а також описовий переклад – 5%. Це пояснюється тим, що термінам властива точність та однозначність, тому необхідно застосовувати такі перекладацькі трансформації, які будуть максимально відповідати терміну новогрецької мови.

Було з'ясовано, що переклад медичного тексту пов'язаний із певними труднощами, такими як: спеціалізована медична термінологія, розбіжності у методиці досліджень та способах представлення їх результатів, а також розбіжності деяких класифікацій та відмінності в організації системи охорони здоров'я, вживання епонімів (термін, утворений за якимось власним ім'ям) синонімія, неповнота спеціалізованих двомовних словників, використання англіцизмів (в основному, вживання англійських аббревіатур та епонімів).

Проведене нами дослідження не вичерпує проблематики перекладу медичної термінології з новогрецької мови на українську мову. Однак, у нашій

роботі ми намагалися висвітлити основні аспекти, питання, які найбільше цікавлять перекладачів, які займаються медичним перекладом.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у більш комплексному дослідженні перекладацьких трансформацій при перекладі медичних термінів з новогрецької мови на українську.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнольд И. В. Основы научных исследований в лингвистике. М. : Высшая школа, 1991. 140 с.
2. Ахманова О. С. Очерки по общей и русской лексикологии. Москва : Учпедгиз, 1957. 157 с.
3. Барсукова М. И. Медицинский дискурс: стратегии и тактики речевого поведения врача : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Саратов, 2007. 144 с.
4. Бархударов Л. С. Контекстное значение слова и перевод. *Сб. научн. тр. Моск. пед. ин-т иностр. языков*. Москва, 2009. Вып. 238. С. 113-124
5. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). М. : Междунар. отношения, 1975. 240 с.
6. Бесекирска Л. К. Интернациональная лексика в медицинской терминологии русского языка : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.01. М., 1997. 265 с.
7. Бесекирская Л. К. К вопросу об определении термина. *Терминоведение*. Москва, 1996. Вып. 1–3. С. 33–37
8. Большой толковый словарь русского языка. / гл. ред. : С. А. Кузнецов. СПб.: Норинт, 1998. Т. 1. 1536 с.
9. Бондаренко Е.В. Язык как лингвопрогностическая проблема: монография. Белгород : БелГУ, 2005. 226 с.
10. Вакуленко М. О. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз: монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 361с.
11. Васина М.В. Акцентное оформление терминологических словосочетаний в английском медицинском дискурсе : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20. Иваново, 2006. 25 с.
12. Виноградов В. В. Русский язык. Грамматическое учение о слове. М. : Учпедгиз, 1947. 784 с.
13. Вознюк Г. Л., Булик-Верхола С. З., Гнатюк М. В. та ін. Термінологічна лексика в системі професійного мовлення. Методичні вказівки та завдання : навч. посіб. Львов : Львовская политехника, 2010, 92 с.

14. Гринев С. В. Введение в терминоведение. Москва : Москов. лицей, 1993. 309 с.
15. Гринев С. В., Ермаков Е. С., Сорокина Э.А. О некоторых особенностях медицинской терминологии. *Медицинская терминология и гуманитарные аспекты образования в медицинском.* : тез. докл. Всеросс. науч. конф. (г. Самара 12-14 мая 1998 г.). Самара, 1998. С. 104
16. Гущина Л. Н. Особенности языка медицины. *Журнал ГГМУ.* 2005. № 1. С. 105 -107
17. Жовтобрюх М. А. Українська літературна мова. Київ: Наукова думка, 1984. 2003. 256 с.
18. Інструкція із застосування медичного препарату CARDURA. URL <http://labeling.pfizer.com/ShowLabeling.aspx?id=10290> (дата звернення: 01.02.2011).
19. Інструкція із застосування медичного препарату Concor. URL https://www.papaloizou.com/PublicDocsPDF/PILs/Concor_PIL.pdf (дата звернення: 07.02.2012).
20. Інструкція із застосування медичного препарату ELLIPTA. URL <https://www.pio.gov.cy/coronavirus/uploads/Q&As%20%CE%B5%CE%BC%CE%B2%CF%8C%CE%BB%CE%B9%CE%BF%20Moderna.pdf> (дата звернення: 09.06.2015).
21. Інструкція із застосування медичного препарату MIBEZET. URL https://winmedica.gr/wp-content/uploads/2019/09/pil_Mibezet_Approved.pdf (дата звернення: 12.04.2012).
22. Інструкція із застосування медичного препарату Norvasc. URL <http://labeling.pfizer.com/ShowLabeling.aspx?id=10303> (дата звернення: 08.03.2017).
23. Інструкція із застосування медичного препарату Nurofen. URL https://pharmalist.gr/spc/PL_2075001_2.pdf (дата звернення: 21.06.2015).
24. Інструкція із застосування медичного препарату Panadol. URL <https://www.panadol.com/content/dam/cf-consumer->

- [healthcare/panadol/gr_GR/campaign-module/PANADOL_oral%20susp.pdf](http://healthcare.panadol/gr_GR/campaign-module/PANADOL_oral%20susp.pdf) (дата звернення: 11.10.2017).
25. Інструкція із застосування медичного препарату Vesomni. URL <https://www.astellas.com/gr/system/files/2019-08/Vesomni.pdf> (дата звернення: 07.08.2013).
26. Інструкція із застосування медичного препарату Zanedip. URL https://www.papaloizou.com/PublicDocsPDF/PILs/Zanedip_PIL.pdf (дата звернення: 09.11.2013).
27. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Учбовий посібник. Вінниця : Нова книга, 2001. 303 с.
28. Квітко І. С. Термін у науковому документі. Львів : Вища школа, 1976. 125 с.
29. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. М.: ЭТС. 2002. 424 с.
30. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). М. : Высшая школа, 1990. 253 с.
31. Кочан І. М. Українські терміни в парадигмі сучасних наукових учень. *Українська термінологія і сучасність*. Київ, 2009. Вип.VIII. С. 30-34.
32. Лантюхова, Н. Н., Загоровская О.В., Литвинова Т.А. Термин: определение понятия и его существенные признаки. *Вестник Воронежского института ГПС МЧС России*, 2013. Выпуск, 1 (6). – С. 42-45. – URL: <file:///D:/Downloads/termin-opredelenie-ponyatiya-i-ego-suschnostnye-priznaki.pdf> (дата обращения: 15.11.2017).
33. Латышев Л. К. Курс перевода: Эквивалентность перевода и способы ее достижения. М. : Международные отношения, 1981. 248 с.
34. Латышев Л. К. Технология перевода: Учеб. пособие для студ. лингв, вузов и фак. : уч. пособ. 2-е вид., перераб. и доп. М. : Академия, 2005. 320 с.
35. Левицкая Т. Р., Фитерман А. М. Проблема перевода. М. : Международные отношения, 2009. 78 с.
36. Лейчик В. М., Шелов С. Д. Лингвистические проблемы терминологии и научно-технический перевод. М. : Всесоюзный центр переводов научно-технической информации и документации, 1990. 80 с.

37. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. изд.: В. Н. Ярцев. М. : Сов. энцикл., 1990. Т. 1. 683 с.
38. Мартынюк М. С. Особенности перевода медицинской лексики. *Сборник научных студенческих работ*. Белгород, 2012. Вып. 4. С. 7-8.
39. Миньяр-Белоручев Р.К. Общая теория перевода и устный перевод. М. : 1980. 421 с.
40. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Харків : Основа, 1993. 256 с.
41. Нелюбин Л. Л. Введение в технику перевода : учеб. метод. пособие. М. : Флинта : Наука, 2009. 216 с.
42. Никитин М. В. Курс лингвистической семантики. СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2013. 819 с.
43. Овчаренко І. Н. Теоретичні передумови дослідження терміносистем. *Дивослово*. 2013. № 11. С. 172-175.
44. Пашун О. В. Перекладацькі трансформації психологічних термінів новогрецької мови українською як механізм досягнення адекватності. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ*. Київ, 2017. Вип. 34. С. 253-258.
45. Пономарьов О. Д. Культура слова. Мовностилістичні поради : навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К. : Либшць, 2001. 240 с.
46. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика: очерки лингв. теории перевода. М. : Междунар. отношения, 1974. 216 с
47. Сергеева Г. А. Англомовні запозичення в українській правничій термінології : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків. 16 с.
48. Симоненко Л. О. Лінгвістичні проблеми унормування наукової термінології. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць*. Київ : КНЭУ, 2017. 416 с.
49. Словарь лингвистических терминов. / гл. изд.: О. С. Ахманова. М. : Сов. энциклопедия, 1969.Т.1. 608 с.
50. Столярова А. А. Лексико-граматичні та структурні особливості текстів інструкцій із застосування лікарських засобів новогрецькою мовою. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. Київ, 2013. Вип. 31. С. 246-256

51. Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н.В. Общая терминология: Вопросы теории. М. : Наука, 2003. 246 с.
52. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / гол. изд.: О.О. Селіванова. Полтава : Довкілля, 2006. Т. 1. 672 с.
53. Табанакова В. Д. Идеографическое описание научной терминологии в специальных словарях : автореф. дисс. ... д-р филол. наук : 10.02.21. Тюмень, 2001. 20 с.
54. Таланчук П. М. Пріоритетні завдання освітян у розвитку української науковотехнічної термінології. *Науково-технічне слово*. 1995. № 1. С. 31–35
55. Толковый словарь русского языка / гл. изд.: С. И. Ожегов. М. : Мир и Образование, Оникс, 2011. Т. 1. 736 с.
56. Толковый словарь русского языка : в 4 т. / гл. изд.: Д. Н. Ушаков. М. : Сов. энцикл., 1935. Т. 1. 819 с.
57. Українська радянська енциклопедія: у 17 т. / гол. ред. М. П. Бажан. Київ: Головна редакція УРЕ, 1959. Т.с1. 639 с.
58. Филиппова Е. О., Полякова Н. В. Применение трансформаций при переводе научных медицинских текстов с английского языка на русский язык. *Вестник ТГПУ*. Томск, 2016. Вып. 4 (169). С. 70-75
59. Флоренский П. А. Термин. *Вопросы языкознания*. 1989. № . С. 120-127
60. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. М. : Наука, 1988. 267 с.
61. Энциклопедический словарь: в 3 т. / гл. изд.: Б. А. Введенский та ін. М. : Большая Советская энциклопедия, 1955. Т. 3. 744 с.
62. Ярмашевич М.А. Номинативная способность аббревиатур. *Язык и литература*. 2006. № 20. С. 18-20.
63. Cabré, M. T. 1999. Terminology: Theory, Methods, and Applications (transl. J. Decesaris). Amsterdam : J. Benjamins Pub, 1999. 247 p.
64. Feder B. J. A Nazi Past Casts a Pall on Name of a Disease. URL: <https://www.nytimes.com/2008/01/22/health/22dise.html> (дата звернення: 08.10.2015).

65. Renee R. Notes on the Sociology of Medical Discourse: The Language of Case Presentation. *Journal of Health and Social Behavior*. 2013. Vol. 4, No. 29. P. 357-375
66. Rey A. Essays on terminology. Amsterdam: John Benjamins, 1995. 223 p.
67. Savory H. 1967. The Language of Science. London: Andre Deutsch, 173 p.
68. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Ά. Η νεολογία στη Κοινή Νεοελληνική. Θεσσαλονίκη : Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Επιστημονική Επετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολής), 1986. 231 σ.
69. Ευδόπουλος Γ. ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑ. Αθήνα: Πατάκης, 2007
70. Ράλλη Α. Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΛΕΞΕΩΝ: Διαγλωσσική Μορφολογική Προσέγγιση. Αθήνα: Πατάκης, 2005. 352 σ.
71. Ράπτη Μ. (2010). Ελληνική Ιατρική Ορολογία-Μορφοσημασιολογική ανάλυση της ελληνικής ιατρικής ορολογίας: Παραγωγή, σύνθεση και σημασιολογικά χαρακτηριστικά (Μεταπτυχιακή Εργασία). [http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/4588/1/Nimertis_Rapti\(lit\).pdf](http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/4588/1/Nimertis_Rapti(lit).pdf)(дата звернення: 17.05.2014).

ДОДАТОК А

Новогрецько-український глосарій медичних термінів

1.	αγκωνιαίος	ліктьовий
2.	αδενοκαρκίνωμα	аденокарцинома
3.	αδιαθεσία	слабкість, нездужання
4.	αδυναμία	слабкість, нездужання
5.	ακτινογραφία	рентген
6.	αιματολογικός έλεγχος	аналіз крові
7.	αιματώδης	кров'яний
8.	αιμορραγία	кровотеча
9.	αιμόσταση	гемостаз
10.	αίσθημα ζάλης	запаморочення
11.	αισθητικότητα	чутливість
12.	ακετυλοσαλικυλικό οξύ	ацетилсаліцилова кислота
13.	ακτινογραφία	рентгенограма
14.	άλγος	біль
15.	αλλαντίαση	ботулізм
16.	αλλεργία	алергія
17.	αλλεργική αντίδραση	алергічна реакція
18.	αμινογλυκοσίδη	аміноглікозид
19.	αμινοκαπροϊκό οξύ	амінокапронова кислота
20.	άμυνα του οργανισμού κατά του ιού	захист організму від вірусу
21.	αμφιδέξιος	амбіекстрія
22.	αμφιθυμία	амбівалентність
23.	ανοσία	імунітет
24.	αναιμία	анемія
25.	αναφυλαξία	анафілаксія
26.	ανεπιθύμητη ενέργεια	побічний ефект

27.	ανθρακικό ασβέστιο	карбонат кальцію
28.	άνοια	деменція
29.	ανοσοποιητικό σύστημα	імунітет
30.	αντιβράχιο	передпліччя
31.	αντιεμετικό	протиблювотний препарат
32.	αντιπηκτικά φάρμακα	антикоагулянти
33.	αντιρρόπηση	компенсація
34.	αντιρρόπηση καρδιακή ανεπάρκειά	компенсація серцевої недостатності
35.	αντιρρόπηση μεταβολισμού υδατανθράκων	компенсація вуглеводного обміну
36.	αντισηψία	антисептик
37.	αντισύλληψη	контрацепція
38.	αντιυπερτασιακό	антигіпертензивний препарат
39.	αντιψυχωσιακό	антипсихотичний засіб
40.	αντιψωριακό	антипсоріазний препарат
41.	αποθεραπεία	одужання
42.	αποπροσανατολισμός	дезорієнтація
43.	αποπρωτεΐνη	апопротеїн
44.	αποτοξίκωση	детоксикація
45.	αρρυθμία	аритмія
46.	αρτηριακή υπέρταση	αρтеріальна гіпертензія,
47.	άσθμα	астма
48.	αϋπνία	безсоння
49.	αφαίμαξη	кровопускання
50.	β-αδρενεργικό	β-адренергічний
51.	βακτήριο	бактерія
52.	β-λακτάμη	β-лактаμ

53.	βαρφαρίνη	варфарин (препарат, для лікування тромбозів глибоких вен та емболії легеневої артерії)
54.	βήχας	кашель
55.	βιοψία	біопсія
56.	βλεννώδης	слизовий
57.	βρογχίτιδα	бронхіт
58.	βρογχοοισοφαγοσκόπηση	езофагоскопія бронхів
59.	γαλακτώδης	молочний
60.	γαστροδωδεκαδακτυλική αρτηρία	гастродуоденальна артерія
61.	γαστρονηστιδοκολικός	шлунково-кишковий
62.	γλουτιαίο	сідничний
63.	γλυκερίνη	гліцерин
64.	γωνθιαίος	щелепний
65.	γονίδιο	ген
66.	γονόρροια	гонорея
67.	γυναιкомаστία	гінекомастія
68.	δερματική βλάβη	пошкодження шкіри
69.	δερματίτιδα	дерматит
70.	διάγνωση	діагноз
71.	διάδοση της γρίπης	поширення грипу
72.	διάρροια	діарея
73.	διαστολή	діастола
74.	διάσχιση της προσωπικότητας	втрата контролю над свідомістю на недовгий час
75.	διαταραχή γεύσης	розлад смаку
76.	διατομή	розрізання
77.	διάφραγμα	діафрагма

78.	διγλωσσία	володіння двома різними мовами
79.	διεγχειρητικός	інтраопераційний
80.	δισκίο	пігулка
81.	δοκιμή	випробування
82.	δυσφωνία	дистонія
83.	διασωλήνωση	інкубація
84.	δικτυοενδοθηλιακός	ретiculoендотеліальний
85.	δυσεντερία	дизентерія
86.	δυσκολία κατά την ακοή	порушення слуху
87.	δυσκολία στον ύπνο	безсоння
88.	δύσπνοια	задишка
89.	είσδυση	проникнення
90.	εισπνοή	попадання повітря в легені
91.	έκζεμα –	екзема
92.	εκρίζωση	ексцизія
93.	εκχύμωμα	екхімоз
94.	εκχύμωση	кровопотік
95.	ελεφαντίαση	елефантіаз
96.	εμβόλιο	вакцина
97.	έμμηνος (έμμηνος ρύση)	місячні
98.	εξάνθημα	висип
99.	εξάπλωση της γρίπης	поширення грипу
100.	εξάρθρωση	вивих
101.	εξέταση	випробування
102.	ενδολαρυγγικός	ендоларингеальний
103.	ενδομυοκαρδιακός	ендоміокардіальний
104.	εντερικά	кишкові захворювання
105.	εντεροτοξιναιμία	ентеротоксемія

106.	εξάρτηση από ναρκωτικές ουσίες	наркоманія
107.	ενδοσκόπιο	ендоскоп
108.	επιγάστριο	епігастрій
109.	επιγένεση	епігенез
110.	επιγλωττίδα	надгортанник
111.	επικάρδιο	епікард
112.	επικινδυνότητα	ризикована поведінка
113.	επιληψία	епілеψія
114.	ερεθισμός	запалення
115.	έρπης	герпес
116.	ευαισθησία	чутливість
117.	ευερεθιστότητα	дратівливість
118.	ευερέθιστος	схильність до роздратування
119.	εύπεπτος	легкозасвоюваний (про їжу)
120.	ευρυθμία	нормальна частота пульсу
121.	ευτοκία	благополучні пологи
122.	ευφορία	ейфорія
123.	εχινοκοκκίαση	ехінококоз
124.	ηλεκτροκαρδιογραφικός	електροкардіογραφічний
125.	ηλεκτρονευρομυογραφία	електронейроміограма
126.	ημιαναίσθητος	напівсвідомий
127.	ημιατροφία	напіватрофія
128.	ημικάμψη	неповне згинання
129.	ημικρανία	напівмігрень
130.	ημιπληγία	геміплегія
131.	ηπατικά προβλήματα	проблеми з печінкою
132.	ηπατική λοίμωξη	інфекція печінки
133.	ηπατίτιδα	гепатит

134.	ισχαιμική καρδιακή πάθηση	ішемічна хвороба серця
135.	θαμπή όραση	затуманений зір
136.	θυροξίνη	тироксин
137.	θωρακικό άλγος	біль у грудях
138.	ιατρική βοήθεια	медична допомога
139.	ιατρική περίθαλψη	медична допомога
140.	ιγμορίτιδα	гайморит
141.	ιδιοπαθή πνευμονική ίνωση	ідіопатичний фіброз легенів
142.	ινδιναβίρη	індинавір (інгібітор ВІЛ-протеази)
143.	ινσουλίνη	інсулін
144.	ιστός	тканина
145.	ινώδης	фіброзний
146.	ινωματώδης	волокнистий
147.	ιτραконаζόλη	ітраконазол (протигрибковий препарат)
148.	καντιντίαση	кандидоз
149.	καπτοπρίλη	каптоприл (препарат, для лікування хронічної серцевої недостатності)
150.	καρδιακή ανεπάρκεια	серцева недостатність
151.	καρδιακή συστολή	скорочення серця
152.	καρδιακός ρυθμός	серцебиття
153.	καρκίνος	рак
154.	καρυότυπος	каріотип
155.	κατακράτηση υγρών	набряк
156.	καταρρακτης	катаракта
157.	καταναγκασμός	ірраціональна одержимість чимось або кимось
158.	καταρροή	нежить
159.	κίρρωση	цироз
160.	κίρσοί	варикоз

161.	κληρονομικότητα	спадковість
162.	κούραση	втома
163.	κύτταρο	κλίτινα
164.	κόμα	кома
165.	λαρυγγίτιδα	ларингіт
166.	λειτουργεία	функція
167.	λεμφαγγείωμα	лімфангіома
168.	λεμφοίδημα	лімфедема
169.	λέμφωμα	лімфома
170.	λευκοπενία	лейкопенія
171.	λιποθυμία	втрата свідомості
172.	λιπόδης	жировий
173.	λίπωμα	ліπομα
174.	λοίμωξη	інфекція
175.	μαζοχισμός	мазохізм
176.	μαστοπάθεια	мастопатія
177.	μασχαλιαίος	пахвовий
178.	μεγαλομανία	мегаломанія
179.	μέθοδος	метод
180.	μέθοδος εγγραφής	спосіб реєстрації
181.	μείωση της αρτηριακής πίεσης	зниження артеріального тиску
182.	μελανιά	синець
183.	μελάνιασμα	синець
184.	μεταβλητότητα	мінливість
185.	μεταβολισμός	μεταβολізм
186.	μετάγγιση	переливання
187.	μεταγεννητικός	післяпологовий
188.	μετάλλαξη	мутація

189.	μεταμόσχευση	трансплантація
190.	μεταναισθητικός	що має відношення до періоду після анестезії
191.	μετωπιαίος	лобовий
192.	μη ινσουλινοεξαρτώμενος διαβήτης (ο διαβήτης τύπου 2)	цукровий діабет II типу, який не залежить від інсуліну
193.	μηνιγγίτιδα	менінгіт
194.	μητρικά	хвороби матки
195.	μη φυσιολογικό καρδιακό ρυθμό	аномальний серцевий ритм
196.	μνήμη	пам'ять
197.	μόλυνση	інфекція
198.	μούδιασμα	оніміння
199.	μυκητίαση	мікроз
200.	μυκητιασική δερματική λοίμωξη	грибкова інфекція шкіри
201.	μυς	м'яз
202.	μυωπία	короткозорість
203.	ναυτία	морська хвороба
204.	νεφροστομία	нефротомія
205.	νυκτουρία	ніктурія
206.	ξηροδερμία	ксеродермія
207.	ξηροστομία	сухість в роті
208.	ολιγουρία	олігурія
209.	οξυβικό νάτριο	оксид натрію
210.	ορμόνη	гормон
211.	οφθαλμία	офтальмія
212.	οφθαλμοσκόπιο	офтальмоскоп

213.	παγκρεατίτιδα	панкреатит
214.	παθοφυσιολογία	патофізіологія
215.	παλμός	серцебиття
216.	παραγραφία	параграфія
217.	παραδιψία	полідипсія
218.	παραίσθηση	ілюзія
219.	παρακεταμόλη	парацетамол
220.	παράτυφος	паратиф
221.	παραχολέρα	парахолера
222.	παρενέργεια	побічний ефект
223.	παρωτίδα	привушна залоза
224.	πάσχω	страждати, хворіти
225.	περικάρδιο	перикард
226.	περινέφριο	периневральний
227.	περίοστεο	окістя
228.	πιτυρίαση	себорея
229.	πνευμονία	пневмонія
230.	πνευμονικό οίδημα	набряк легенів
231.	πολλαπλή σκλήρυνση	розсіяний склероз
232.	πολυουρία	поліурія
233.	πολυχρωματοφιλία	поліхроматофілія
234.	πονοκέφαλος	головний біль
235.	πόνος	біль
236.	προγεννητικός	допологовий
237.	πρόδρομο σύμπτωμα	попередній симптом
238.	προεγχειρητικός	передопераційний
239.	προεκλαμψία	пreekлампсія
240.	προεμμηνορροσιακός	передменструальний
241.	προεφηβεία	передпідлітковий вік

242.	προκάρδιο	прекардіальна область
243.	προκλινικός	доклінічний період
244.	προληπτικό μέσο προστασίας	профілактичний спосіб захисту
245.	προμετωπιαίος	префронтальна кора
246.	προνοσηρός	перед хвороба
247.	προορμό	прогормон
248.	προσομοίωση	симуляція
249.	προστασία του οργανισμού κατά του ιού	захист організму від вірусу
250.	πτώση της αρτηριακής πίεσης	зниження артеріального тиску
251.	πυώδης	гнійні
252.	σάρκωμα	саркома
253.	σημάδι	симптом, ознака
254.	σημεία καρδιακών προβλημάτων	ознаки проблем з серцем
255.	σημείο	симптом, ознака
256.	σίγμα	стандартне відхилення
257.	σκάλα	психολογичний тест
258.	σοβαρό άσθμα	важка астма
259.	στοματικά έλκη	виразки в роті
260.	στομαχικός	хвороби шлунка
261.	συνδακτυλία	синдактилія
262.	σύνδεσμος	сухожилля
263.	συνοστέωση	синостоз
264.	σύμπτωμα	симптом, ознака
265.	συστολική και διαστολική δυσλειτουργία	систолична та діастолічна дисфункція,
266.	σύφιλη	сифіліс
267.	ταχυκαρδία	тахікардія

268.	ταχυπαλμία	тахікардія
269.	τεράτωμα	тератома
270.	τετρακυκλίνη	тетрациκλίν
271.	τικλοπιδίνη	тиклопідин (αντιθρομβωτικό, αντιαгрегаційний засіб)
272.	τοξοπλάσμωση	токсоплазмоз
273.	τριωδοθυρονίνη	трийодтиρονін
274.	τρισωμία Χ	синдром трисомії за Χ-χρωμοσοю
275.	τρόπος της ζωής	спосіб життя
276.	υπεραιμία	гіперемія
277.	υπεργλυκαιμία	гіперглікемія
278.	υπερηχογράφημα	ультразвукова діагностика (УЗД)
279.	υπερθυρεοειδισμός	гіпертиреоз
280.	υπερινσουλιναμία	гіперінсулінемія
281.	υπερκαλιαιμία	гіперкаліємія
282.	υπερλιπιδαιμία	гіперліпιδемія
283.	υπερμαγνησιαμία	гіпермагніємія
284.	υπερμετροπία	далекозорість
285.	υπερόστωση	гіперостоз
286.	υπερπρολακτιναιμία	гіперпролактинемія
287.	υπερπυρεξία	гіперпірексія
288.	υπερυπνία	гіперсомнія
289.	υπογάστριο	нижня частина живота
290.	υποδόριος	підшкірний
291.	υποθερμία	гіпотермія
292.	υποθυρεοειδισμός	гіпотеріоз
293.	υποκαλιαιμία	гіпокаліємія
294.	υπομαγνησιαμία	гіпомагніємія
295.	υποφέρω	страждати, хворіти

296.	φαινυλκετονουρία	фенілкетонурія
297.	φάρμακα κατά της υπέρτασης	антигіпертензивні препарати
298.	φαρμακομανία	фармакоманія
299.	φθειρίαση	педикульоз
300.	φλεβίτιδα	флебіт
301.	χάπι	пігулка
302.	χειρουργική επέμβαση	хірургічна операція
303.	χημειοθεραπεία	хіміοθεραпія
304.	χλαμύδια	хламідія
305.	χολόσταση	холестаζ
306.	χορεία	хорея
307.	ψευδωμωμία	псевдоміопія
308.	ψυχολογία	психологія
309.	ψωρίαση	псоріаз

ДОДАТОК Б

Новогрецько-український глосарій медичних аббревіацій /
скорочень / акронімів

	Аббревіатура / скорочення / акронім	Розшифрування	Переклад
1.	ΑΔ	Εφ' Άπαξ Δόση	разова доза
2.	Α.Κ.Τ.Α.	ακοκκιοκυτταραιμία	агранулоцитоз
3.	Έιτζάιβί (HIV)	Human immunodeficiency virus	вірус імунодефіциту людини
4.	Ελντιέλ (LDL)	Low density lipoprotein	ліпопротеїни низької щільності
5.	ΗΔ	Ημερήσια Δόση	добова доза
6.	ΗΕΓ	ηλεκτροεγκεφαλογράφημα	електроенцефалограма
7.	ΗΚΓ	ηλεκτροκαρδιογράφημα	електροкардіографія
8.	ΗΜΓ	ηλεκτρομυογράφημα	електроміограма
9.	ΘΘΠ	Θρομβωτική Θρομβοπενική Πορφύρα	тромботична тромбоцитопенічна пурпура (ТТП)
10.	ΚΑΠ	καρδιαγγειακές παθήσεις	серцево-судинні захворювання
11.	ΚΝΣ	Κεντρικό Νευρικό Σύστημα	центральна нервова система (ЦНС)
12.	ΜΕΔ	Μέγιστη Εφ' Άπαξ Δόση	максимальна разова доза
13.	ΜΗΔ	Μέγιστη Ημερήσια Δόση	максимальна добова доза
14.	ΜΚΤ	μαστοκύτωση	мастоцитоз
15.	ΟΑΣ	Ουραιμικό Αιμολυτικό Σύνδρομο	гемолітико-уремічний синдром (ГУС)
16.	Ο.Σ.Π.	οστεοπόρωση	остеопороз

17.	ΠΑΥ	Πνευμονικής Αρτηριακής Υπέρτασης	легенева артеріальна гіпертензія (ЛАГ)
18.	Πετ (PET)	positron emission tomography	позитронно-емісійна томографія
19.	ΠΜΘ	πνευμοθώρακας	пневмоторакс
20.	Π.Ο.Υ.	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας	всесвітня організація охорони здоров'я
21.	Σ.Ε.Α.Α	Σύνδρομο Ελίκκτητης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας	синдром набутого імунодефіциту (СНІД)
22.	ΧΑΠ	Χρόνια Αποφρακτική Πνευμονοπάθεια	хронічне обструктивне захворювання легень (ХОЛЗ)

Αγγλίσκο-український γλосарій медичних αβρεвіαцій

	Αβρεвіαтура	Ροzшиφρoυвання	Περеклад
1.	DFSP	Dermatofibrosarcoma protuberans	дерматоφібросаркома протуберани
2.	NRTI	nucleosic retrotranscriptase inhibitors	нуклеозидні інгібітори зворотної транскриптази
3.	TSH	thyreostimulating hormon	тиреостимулюючий гормон

ДОДАТОК В

Новогрецько-український глосарій медичних епонімів

4.	αδένας Bartholin	бартолінова заліза
5.	αναστόμωση Potts	анастомоз Поттса
6.	ασθένεια Chagas	хвороба Шагаса
7.	εγχείρηση Potts	операція Поттса,
8.	ελιγμός του Valsalva	маневр Вальсальвы.
9.	κληρονομική οπτική νευροπάθεια Λέμπερ	спадкова оптична нейропатія Лебера
10.	κούμπωμα Adam	адамова застібка
11.	κυτταρική ιστοκύττωση Λάνγκερχανς	гістіоцитоз з клітин Лангерганса
12.	μέθοδος του Bailey	метод Бейлі
13.	μεταφυσιακή χονδροδυσπλασία του Γιάνσεν	метафізарна хондродисплазія Янсена
14.	μυς του Χόρнер	м'яз Горнера
15.	νόσος του Alzheimer	хвороба Альцгеймера
16.	νόσος του Creutzfeldt-Jacob	хвороба Кройцфельда-Якоба
17.	νόσος του Crohn	хвороба Крона
18.	νόσος του Λου Γκέρινγκ	хвороба Лу Герінга
19.	νόσος Τεί-Ζακς	хвороба Тея-Зака
20.	οίδημα του Quincke –	набряк Квінке
21.	οισοφάγος Barrett	стравохід Барретта
22.	παράγοντας Hageman	фактор Хагемана
23.	παράλυση προσωπικού νεύρου τύπου Bell	параліч Белла
24.	σάρκωμα του Ίουινγκ	саркома Юїнга,
25.	σημείο Nikolsky	симптом Нікольського
26.	σύνδρομο Άσπεργκερ	синдром Аспергера

27.	σύνδρομο Fregoli	синдром Фреголі
28.	σύνδρομο Guillain-Barre	синдром Гієна-Барре
29.	σύνδρομο Κλαϊνφέλτερ	синдром Клайнфельтера
30.	σύνδρομο Μινχάουζεν	синдром Мюнхгаузена
31.	σύνδρομο Ράι	синдром Рея
32.	σύνδρομο Stevens Johnson	синдром Стівенса Джонсона
33.	σύνδρομο Tourette	синдром Туретта
34.	σύνδρομο Raynaud	синдром Рейно
35.	σώματα Heinz	тільця Хайнца
36.	τεστ Mantoux	реакція Манту
37.	τεστ Παп	тест Папаніколау
38.	τεστ Rehberg	проба Реберга

ДОДАТОК Г

Відсоткове співвідношення застосованих трансформацій при перекладі медичної термінології

